

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.008.03.2022

Pan
Tomasz Cudny
Prezes Zarządu

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.
w Jastrzębiu Zdroju
Al. Jana Pawła II 4
44-330 Jastrzębie Zdrój

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/059 Wsparcie dla dużych przedsiębiorców wydobywających węgiel kamienny udzielone w związku z pandemią COVID-19

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. ¹ , Al. Jana Pawła II 4, 43-330 Jastrzębie-Zdrój.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Cudny, Prezes Zarządu Spółki - od 28 sierpnia 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: <ul style="list-style-type: none">– Włodzimierz Hereźniak - od 1 sierpnia 2019 r. do 17 stycznia 2021 r.,– Artur Dyczko - od 18 stycznia do 28 lutego 2021 r.,– Barbara Piontek - od 1 marca do 8 lipca 2021 r.,– Stanisław Prusek - od 9 lipca do 27 sierpnia 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wnioskowanie o wsparcie finansowe w ramach Tarczy finansowej PFR dla dużych firm. 2. Wykorzystanie i rozliczanie udzielonego wsparcia finansowego oraz jego uzyskane efekty.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2022 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych), z uwzględnieniem dowodów dotyczących zdarzeń wcześniejszych.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Mariusz Krynke, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/81/2022 z 4 kwietnia 2022 r. Mieczysław Handzel, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/82/2022 z 4 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str.1-2)

¹ Dalej: „JSW” lub „Spółka”.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Spółka ubiegając się o wsparcie w ramach programu rządowego *"Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju Dla Dużych Firm"*⁴ oraz zawierając umowy pożyczek płynnościowej i preferencyjnej, spełniała warunki uczestnictwa określone w *Regulaminu ubiegania się o udział w programie rządowym „Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla Dużych Firm”*.

W ramach składania wniosku o pożyczki płynnościową i preferencyjną Zarząd JSW załączył wszystkie wymagane dokumenty, a w trakcie jego weryfikacji przez Polski Fundusz Rozwoju⁵ i działających na jego rzecz doradcę prawnego oraz doradcę finansowego, Spółka składała na ich żądanie wyjaśnienia oraz przedstawiała dodatkowe informacje i dane, które potwierdzały stan faktyczny.

Otrzymane środki wsparcia z PFR Spółka wydatkowała na cele przewidziane umowami pożyczki płynnościowej i preferencyjnej, a także terminowo i w wymaganym przez PFR zakresie wywiązywała się z obowiązków sprawozdawczych i informacyjnych. Otrzymane przez Spółkę w ramach Programu środki finansowe przyczyniły się do poprawy jej sytuacji finansowej i pozwoliły na bieżące regulowanie zobowiązań. Spółka w prawidłowej wysokości i w wymaganych terminach spłacała raty pożyczek płynnościowej i preferencyjnej.

W ocenie NIK, nieprawidłowym było wskazanie przez Zarząd Spółki, w oświadczeniach złożonych do umowy pożyczki płynnościowej i umowy pożyczki preferencyjnej, spełniania trzech warunków przyznania wsparcia finansowego w ramach Programu⁶, gdyż było to niezgodne ze stanem faktycznym. Spółka spełniała tylko jeden z tych warunków - wystarczający do ubiegania się o pożyczki.

W opinii NIK, dokonywanie niekorzystnych dla Spółki zmian zasad wynagradzania pracowników, w przypadkach przestoju w produkcji spowodowanych pandemią, w stosunku do racjonalnych rozwiązań płacowych wypracowanych wcześniej przez Zarząd JSW ze związkami zawodowymi, spowodowało nieuzasadniony wzrost kosztów działalności Spółki łącznie o ok. [...]TP. NIK zwraca uwagę, że w tym samym czasie Zarząd JSW zabiegał o pozyskanie pomocy publicznej, w celu poprawy sytuacji finansowej Spółki.

NIK także zwraca uwagę, że podjęcie w kwietniu 2021 r. przez Zarząd JSW decyzji o wzroście płac pracowników w czasie występowania trudności finansowych Spółki wywołanych pandemią i dekonjunkcją, przy jednoczesnych staraniach o odroczenie spłaty dwóch rat kapitałowych pożyczki PFR⁷, świadczy o braku konsekwencji w działaniach służących zapewnieniu płynności i stabilności finansowej w okresie zakłóceń związanych ze skutkami pandemii COVID-19.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej także: „Program” lub „Tarcza Finansowa”. Program został przyjęty uchwałą nr 51/2020 Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2020 r., a następnie zmieniony uchwałami Rady Ministrów: nr 69/2020 z dnia 8 czerwca 2020 r., nr 193/2020 z 23 grudnia 2020 r., nr 35/2021 z 19 marca 2021 r., nr 82/2021 z 29 czerwca 2021 r., nr 117/2021 z 9 września 2021 r., nr 192 z 31 grudnia 2021 r.

⁵ Dalej: „PFR”.

⁶ Spośród pięciu warunków wymienionych w § 3 ust. 3 lit. f Regulaminu Programu.

TP Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorcy, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233). **W dalszej części wystąpienia fragmenty zawierające informacje podlegające wyłączeniu ze względu na tajemnicę przedsiębiorcy oznaczono jako: [...]TP.**

⁷ Ostatecznie, spłaty rat nie odroczone lecz w sposób radykalny zmniejszono ich wysokość.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Wnioskowanie o wsparcie finansowe w ramach Tarczy Finansowej DF

Opis stanu faktycznego

1.1 Wniosek o pożyczki

Dnia 15 lipca 2020 r. Spółka złożyła w PFR w ramach Programu wniosek o pożyczki: płynnościową na kwotę 1 000 000,0 tys. zł i preferencyjną na kwotę 750 000,0 tys. zł. Złożenie wniosku było poprzedzone wstępną deklaracją⁹ uczestnictwa w Programie, która została złożona w PFR w dniu 7 maja 2020 r., po uzyskaniu 30 kwietnia 2020 r. zgody Zarządu Spółki.

Składając wniosek o pożyczki Spółka zaakceptowała postanowienia *Regulaminu ubiegania się o udział w programie rządowym „Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla Dużych Firm”*¹⁰, co było wymagane § 3 ust. 1 ww. Regulaminu.

Wraz z wnioskiem JSW złożyła wymagane oświadczenia¹¹ oraz załączyła:

- 1) schemat Grupy Kapitałowej JSW, listę podmiotów powiązanych oraz wskazała beneficjenta rzeczywistego¹² Spółki,
- 2) sprawozdania zarządu i sprawozdania finansowe Spółki oraz Grupy JSW za 2018 r. i 2019 r., a także niezaudytowane dane finansowe Spółki za okres styczeń-marzec 2020 r. oraz wyciąg z KRS,
- 3) dane finansowe (historyczne oraz prognozę do 2024 r.), w tym kalkulacje znormalizowanego¹³ wyniku dla okresów III-VIII.2020 i IX.2019-II.2020 oraz dla 2018 r. i 2019 r.,
- 4) odrębne informacje w zakresie prognozowanych wyników operacyjno-finansowych JSW za czerwiec 2020 r. wraz z prognozą III kwartału 2020 r. i prognozą roku 2020.
- 5) wykaz zadłużenia, w tym z tytułu leasingu finansowego na 30 czerwca 2020 r.,
- 6) pozostałe informacje związane ze składanym wnioskiem, w tym m.in.:
 - a) opis wpływu i szkody COVID-19 na sytuację Spółki,
 - b) model finansowy Spółki i Grupy JSW z uwzględnieniem skutków COVID,
 - c) opis konsekwencji nieotrzymania przez Spółkę finansowania w ramach Programu, w którym podano że: *„Brak zgody PFR na udzielenie JSW wnioskowanej pożyczki w łącznej kwocie 1.750.000.000,00 zł (jeden miliard siedemset pięćdziesiąt milionów złotych) lub ograniczenie wysokości aplikowanej kwoty, spowoduje negatywne konsekwencje dla JSW i jej Spółek*

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Deklaracja dotyczyła zapotrzebowania na 750 mln zł. Jak wyjaśnił Z-ca Prezesa Zarządu ds. Ekonomicznych, na etapie składania wstępnej deklaracji, w oparciu o bieżące na moment jej przygotowania dane, szacowane potrzeby płynnościowe JSW wynosiły ok. 750 mln zł lecz rosły w dynamicznym tempie z miesiąca na miesiąc, w zw. z pogarszającą się wówczas sytuacją płynnościową.

¹⁰ Dalej: „Regulamin Programu”.

¹¹ Dotyczące m.in. potwierdzenia warunków udziału w Programie, jego charakteru, zgody na brzmienie Regulaminu Programu i związanie jego postanowieniami oraz odpowiedzialności kamej za składanie nieprawdziwych lub nierzetelnych danych.

¹² W rozumieniu art. 2 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2022 poz. 593).

¹³ Po wyeliminowaniu zdarzeń jednorazowych i nietypowych.

zależnych, otoczenia kooperantów, a także nieodwracalne, negatywne skutki społeczne dla regionu i gospodarki Polski.”¹⁴

Ponadto załączono zestawienia tabelaryczne, zawierające szczegółowe założenia i mierniki prognostyczne dla poszczególnych zakładów Spółki, dla okresu 2020-2024, dotyczące: produkcji węgla kamiennego, robót korytarzowych, wolumenów, cen i sprzedaży węgla, kosztów rodzajowych, zatrudnienia, danych finansowych.

(akta kontroli str. 18, 53-343, 2603 pliki nr 1-19)

Negatywny wpływ restrykcji związanych z COVID-19 na sytuację finansową Spółki uzasadniono w części opisowej wniosku następująco:

- 1) w zakresie realizacji przychodów:
 - utrata wolumenów sprzedaży wynikająca z ogłoszenia przez kontrahentów siły wyższej oraz brak realizacji opcji kontraktowych,
 - ograniczenie produkcji koksu i mniejsze zapotrzebowanie na węgiel energetyczny,
 - spadek notowań cen węgla koksowego oraz cen węglopochodnych.Ilość nie sprzedanego w okresie od 23 marca do 31 sierpnia 2020 r. węgla oszacowano na – [...]TP ton węgla, w tym [...]TP ton węgla koksowego, a szacowana strata z tego tytułu wyniosła [...]TP zł.
- 2) w zakresie oddziaływania na kapitał obrotowy:
 - pogorszenie poziomu kapitału obrotowego w związku z niższymi poziomami sprzedaży oraz ściągalnością należności handlowych¹⁵,
 - prognozowany przyrost do końca grudnia 2020 r. zapasów [...]TP ton, przy normalnym ich poziomie w przedziale od [...]TP ton,
- 3) inne przyczyny:
 - absencja pracowników (chorobowe, kwarantanna) skutkująca ograniczoną zdolnością produkcyjną¹⁶,
 - niezrealizowanie w okresie od 23 marca do 30 czerwca 2020 r. planu produkcji (szkoda z tego tytułu wyniosła [...]TP ton, w tym [...]TP ton węgla koksowego) oraz planu robót korytarzowych w wys. [...]TP m.b.,
 - wstrzymanie wydobycia węgla w kopalniach „Knurów-Szczygłowice” i „Budryk” w dniach od 9 do 28 czerwca 2020 r.,¹⁷ z uwagi na zdrowie i bezpieczeństwo pracowników w związku z rekomendacjami Wojewody Śląskiego, rekomendacją Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz decyzją Ministra Aktywów Państwowych.

(akta kontroli str. 116-148, 2603 plik nr 5)

¹⁴ Wśród skutków nie otrzymania finansowania z PFR wymieniono: (1) konieczność ograniczenia zatrudnienia/ograniczenia pracy zakładów lub zamknięcie zakładów, a tym samym wzrost bezrobocia strukturalnego w regionie, (2) brak możliwości wywiązania się z bieżących zobowiązań wobec pracowników z tytułu zapłaty za pracę, co mogłoby przyczynić się do wzrostu niepokoju społecznych oraz strajków, (3) brak możliwości bieżącego regulowania zobowiązań handlowych z krótszymi terminami płatności, w tym w szczególności do polskich podmiotów (ok. 99% dostawców Spółki to dostawcy krajowi), (4) istotne ograniczenia nakładów inwestycyjnych, prowadzące do spowolnienia w procesach wydobywczych, co mogłoby przełożyć się na utratę pozycji rynkowej w długim okresie lub nawet likwidację JSW, (5) znaczące ograniczenia płatności do Grupy (JSW jest kluczową Spółką z GK JSW - wszelkie spowolnienia w JSW bezpośrednio przekładałyby się na ograniczenie skali działalności Grupy i jej kooperantów).

¹⁵ Cyt.: „(...) Odnotowuje się (...) częstsze niż w okresach historycznych nieterminowe regulowanie należności przez odbiorców. Ponadto część dostawców JSW, zwróciła się do Zarządu z prośbą o wcześniejszą zapłatę swoich należności za dostawy i usługi, argumentując krytyczną sytuacją płynnościową.”

¹⁶ Do czerwca 2020 r. w JSW zanotowano 3 881 zachorowań pracowników na COVID-19, a 4 006 osób przebywało na kwarantannie.

¹⁷ Utracony wolumen realizacji produkcji węgla wyniósł odpowiednio: w KWK Budryk - [...]TP ton, w KWK Knurów - Szczygłowice - [...]TP ton.

Spółka spełniała wstępne warunki i kryteria określone w § 3 ust. 2-7 Regulaminu Programu, wymagane dla przyznania finansowania płynnościowego i preferencyjnego, w tym wykazała, że:

- 1) była dużym przedsiębiorstwem¹⁸,
- 2) prowadziła działalność na dzień 31 grudnia 2019 r.;
- 3) nie zalegała z płatnościami podatków i składek na ubezpieczenia społeczne¹⁹ - spełniała warunek określony w § 3 ust. 3 lit. b Regulaminu Programu;
- 4) nie prowadziła działalności wymienionej w § 3 ust. 2 pkt 3 lit. c Regulaminu Programu;
- 5) na dzień składania wniosku nie była w likwidacji, upadłości lub restrukturyzacji;
- 6) na dzień 31 grudnia 2019 r. nie znajdowała się w trudnej sytuacji w rozumieniu Regulaminu Programu²⁰, w tym m.in. księgowy stosunek kapitału obcego do własnego nie przekraczał [...]TP (wynosił [...]TP dla JSW i 0,69 dla Grupy JSW), a wskaźnik relacji pokrycia odsetek do EBIDTA przekraczał [...]TP (wyniósł [...]TP dla Spółki i [...]TP dla Grupy JSW), co spełniało wymogi określone w art. 2, pkt 18 lit. e Rozporządzenia Pomocowego przywołanego w Regulaminie Programu²¹;
- 7) spełniała co najmniej jeden z pięciu warunków określonych w § 3 ust. 3 lit. f²² Regulaminu Programu, tj. w okresie luty-maj 2020 r., w porównaniu do takiego samego okresu z 2019 r. odnotowała spadek przychodów, w tym:
 - a) przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów odpowiednio o: [...]TP w lutym 2020 r., [...]TP w marcu 2020 r., [...]TP w kwietniu 2020 r. i [...]TP w maju 2020 r.²³,
 - b) przychodów netto ze sprzedaży i zrównanych z nimi odpowiednio o: [...]TP w lutym 2020 r., [...]TP w marcu 2020 r., [...]TP w kwietniu 2020 r. i [...]TP w maju 2020²⁴.

Zarząd Spółki wyjaśniając: „Czy Spółka zwracała się do PFR o informację/wyjaśnienia (lub pozyskiwała je w inny sposób), jaką wartość sprzedaży przyjął (wg wariantu RZiS porównawczego czy kalkulacyjnego, czy może wg deklaracji VAT) do obliczeń dla potrzeb ustalenia spełnienia warunku w zakresie spadku przychodów ze sprzedaży w ujęciu wartościowym o co najmniej 25% w porównaniu do analogicznego okresu

¹⁸ Tj.: zatrudniała powyżej 249 pracowników na dzień 31 grudnia 2019 r. oraz obrót za 2019 r. przekroczył 50 mln EUR, a suma bilansowa na dzień 31 grudnia 2019 r. przekraczała 43 mln EUR w ujęciu skonsolidowanym.

¹⁹ Niezaleganie z płatnościami było potwierdzone odpowiednio zaświadczeniami urzędu skarbowego oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

²⁰ Wg Regulaminu Programu - przedsiębiorstwo znajdujące się w trudnej sytuacji w rozumieniu art. 2 pkt 18) Rozporządzenia Pomocowego (tj. rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu - Dz. Urz UE L 187/1 z 26.6.2014), art. 2 pkt 14 rozporządzenia Komisji (UE) nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznające niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. L 193 z 1.7.2014, s. 1) lub art. 3 pkt 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 1388/2014 z dnia 16 grudnia 2014 r. uznające niektóre kategorie pomocy udzielanej przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w zakresie produkcji, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. L 369 z 24.12.2014, s. 37)

²¹ Zarząd Spółki podpisał 18 września 2020 r. oświadczenie o niespełnianiu na dzień 31 grudnia 2019 r. kryteriów przedsiębiorstwa znajdującego się w trudnej sytuacji, które zostało przesłane m.in. do PFR w dniu 18 września 2020 r.

²² W Programie mogli wziąć udział przedsiębiorcy spełniający m.in. jeden z warunków: (i.) odnotowują spadek obrotów gospodarczych (przychodów ze sprzedaży) w ujęciu wartościowym, o co najmniej 25% w dowolnym miesiącu kalendarzowym po 1 lutego 2020 r. w porównaniu do poprzedniego miesiąca kalendarzowego lub analogicznego miesiąca kalendarzowego ubiegłego roku w związku z zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19; (ii) utracili zdolność produkcji lub świadczenia usług albo odbioru produktów lub usług przez zamawiających w związku z brakiem dostępności komponentów lub zasobów w związku z COVID-19; (iii) nie otrzymują płatności z tytułu sprzedaży na skutek COVID-19 w kwocie przekraczającej 25% należności; (iv) z powodu zakłóceń w funkcjonowaniu rynku finansowego nie mają dostępu do rynku kapitałowego lub limitów kredytowych w związku z nowymi kontraktami; (v) są uczestnikami Programów Sektorowych.

²³ Kwoty spadków w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. dla poszczególnych miesięcy wyniosły: w lutym - [...]TP

²⁴ Kwoty spadków w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. dla poszczególnych miesięcy wyniosły: w lutym - [...]TP

(miesiąca kalendarzowego) roku poprzedniego?”, stwierdził, że: „Na jednym z webinarów poświęconych Tarczy Finansowej PFR dla Dużych Firm informowano, aby posługiwać się wielkościami księgowymi zgodnymi z rachunkiem zysków i strat. Spółka informacyjnie przedstawiła porównania w obu wariantach rachunków. Wyniki porównania w obu wariantach spełniały wymóg co najmniej 25% spadku obrotów w ujęciu wartościowym.”

W oświadczeniach złożonych przez Zarząd Spółki zgodnie z pkt. 9.3. umowy o pożyczkę płynnościową z 9 grudnia 2020 r. (wg wzoru stanowiącego zał. nr 9 do tej umowy) i umowy o pożyczkę preferencyjną z 23 grudnia 2020 r. (wg wzoru stanowiącego zał. nr 8) potwierdzono, że Spółka spełniała trzy warunki określone w § 3 ust. 3 lit. f ppkt (i) Regulaminu Programu, tj.:

- odnotowała spadek obrotów gospodarczych (przychodów ze sprzedaży) w ujęciu wartościowym, o co najmniej 25% w dowolnym miesiącu kalendarzowym po 1 lutego 2020 r. w porównaniu do poprzedniego miesiąca kalendarzowego lub analogicznego miesiąca kalendarzowego ubiegłego roku w związku z zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19,
- utraciła zdolność produkcji lub świadczenia usług albo odbioru produktów lub usług przez zamawiających w związku z brakiem dostępności komponentów lub zasobów w związku z COVID-19,
- odnotowała brak płatności z tytułu sprzedaży na skutek COVID-19 w kwocie przekraczającej 25% należności.

Tymczasem Spółka spełniała tylko jeden z ww. warunków (tj. w zakresie spadku przychodów)²⁵, co potwierdził także Zarząd Spółki w złożonych w trakcie kontroli NIK wyjaśnieniach. Okoliczności dot. potwierdzenia w ww. oświadczeniach spełnienia trzech zamiast jednego warunku udziału w Programie przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

- 8) przedłożyła projekcje finansowe (w postaci modelu finansowego do 2024 r., który był dwukrotnie aktualizowany w czasie weryfikacji wniosku), uwiarygadniające uzyskanie rentowności finansowej po zakończeniu kryzysu w związku z COVID (wymagane dla finansowania preferencyjnego zgodnie z § 3 ust. 5 Regulaminu Programu).

(akta kontroli str. 386-427, 455-489, 1150-1155, 2114-2194, 2603-2604 pliki nr 20-33, 2660 plik nr 1, 3048, 3326-3327, 3343-3344, 3353)

W dniu 14 sierpnia 2020 r. JSW otrzymała z PFR informację o zakwalifikowaniu wniosku o pożyczki do kolejnego etapu procesu udzielania finansowania w ramach Programu, tj. do pogłębionych prac analitycznych, które obejmowały:

- prace weryfikacyjne w ramach uproszczonego procesu *due diligence* z udziałem doradcy finansowego i doradcy prawnego PFR,
- negocjacje dokumentacji finansowania programowego, w ramach której m.in. uzgadniano projekty umowy pożyczki płynnościowej i umowy pożyczki preferencyjnej oraz umowy międzywierzycielskiej.

(akta kontroli str. 2613-2633 pliki nr 1-286, 2634-2659 pliki nr 1-381, 2860-2938, 2941-2944)

Spółka prowadziła korespondencję z PFR i firmami doradczymi działającymi na rzecz PFR, przesyłając na ich żądanie: dodatkowe dane, informacje i wyjaśnienia dotyczące

²⁵ Spełnienie co najmniej jednego spośród pięciu warunków wymienionych w § 3 ust. 3 lit. f Regulaminu Programu stanowiło wystarczającą podstawę do ubiegania się o udzielenie przez PFR finansowania programowego.

złożonego wniosku o pożyczki oraz dwukrotnie (we wrześniu i październiku 2020 r.) aktualizacje projekcji i założeń finansowych (modelu finansowego).

(akta kontroli str. 386-427, 455-489, 2603-2604 pliki nr 20-32, 2613-2633 pliki nr 1-286, 2634-2659 pliki nr 1-381, 2860-3236)

Po weryfikacji przez PFR wniosku o pożyczki, przyznano pożyczkę płynnościową we wnioskowanej wysokości, tj. 1 000 000,0 tys. zł, a wysokość pożyczki preferencyjnej obniżono z wnioskowanej przez JSW kwoty 750 000,0 tys. zł do 173 600,0 tys. zł, tj. do wysokości ustalonej przez PFR szacowanej szkody COVID w okresie od marca do sierpnia 2020 r.²⁶, co przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego.

Spółka nie dysponowała wynikami weryfikacji i oceny spełnienia warunków udziału w Programie, jakie przeprowadzał PFR i działający na jego rzecz doradcy. Według § 5 pkt 12 Regulaminu Programu: *„Wydając decyzję w przedmiocie udzielenia lub odmowy udzielenia Finansowania Programowego, po pełnym przeanalizowaniu Wniosku, PFR nie wydaje uzasadnienia. Uzasadnienia nie wymaga także propozycja określonych warunków Finansowania Programowego lub kwota umorzenia w przypadku Finansowania Preferencyjnego”*.

(akta kontroli str. 3326)

Wyjaśniając przyczyny otrzymania pożyczki preferencyjnej w kwocie niższej niż wnioskowana, Zastępca Prezesa Zarządu ds. Ekonomicznych JSW podał, że: *„Decyzja odnośnie do przyznania Przedsiębiorcy środków w ramach Programu uwarunkowana była pozytywnym wynikiem analizy w ramach procesu udzielania finansowania prowadzonego przez PFR i miała charakter uznaniowy. Zgodnie z Regulaminem, PFR wydając decyzję nie wydaje uzasadnienia. Zgodnie z wiedzą Spółki niższa niż wnioskowana przez Spółkę kwota pożyczki preferencyjnej jest wynikiem odmiennego sposobu kalkulacji Szkody COVID przez PFR. W trakcie obszernego procesu due diligence, do oszacowania Szkody COVID nie uwzględniony został przez PFR odpis aktualizujący na KWK Jastrzębie- Bzie, który to odpis wynikał ze sprawozdania finansowego JSW za pierwsze półrocze 2020 r. Zgodnie z informacją uzyskaną z PFR, wytyczne Komisji Europejskiej w zakresie wyliczenia Szkody COVID również wskazują na ograniczenia w uwzględnianiu odpisów aktualizujących”*.

[...]TP

(akta kontroli str. 2563-2568, 3252, 3322)

Wyjaśniając przyczyny nieskorzystania z innych instrumentów finansowych dostępnych w ramach Programu, Wiceprezes Zarządu podał, że finansowanie płynnościowe i preferencyjne było najkorzystniejszym wyborem dla Spółki.

(akta kontroli str. 3253)

1.1.1. Ustalenie szacowanej szkody COVID

Zgodnie z załącznikiem nr 2 do Regulaminu Programu, szacowana Szkada COVID miała być wyliczana przez PFR na podstawie danych przekazanych przez przedsiębiorcę we wniosku, w oparciu o formułę straty na poziomie EBITDA poniesionej oraz szacowanej w okresie pomiędzy 1 marca 2020 r. oraz 31 sierpnia 2020 r. Okres powyższy miał ulec skróceniu w przypadku odwołania przed dniem 31 sierpnia 2020 r. stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 oraz nie mógł być dłuższy od okresu, w którym miała miejsce co najmniej jedna

²⁶ Wg Regulaminu Programu załącznika nr 2 sekcji „Maksymalna kwota”: „szacowana Szkada COVID będzie wyliczana przez PFR na podstawie danych przekazanych przez przedsiębiorcę we wniosku w oparciu o formułę straty na poziomie EBITDA poniesionej oraz szacowanej w okresie pomiędzy 1 marca 2020 r. oraz 31 sierpnia 2020 r.

spośród wymienionych poniżej przyczyn będących podstawą wystąpienia szkody COVID:

- (i) Pożyczkobiorca był adresatem decyzji administracyjnej, związanej z restrykcjami sanitarnymi związanymi z COVID-19 lub był nią dotknięty;
- (ii) Pożyczkobiorca lub jego pracownicy zostali objęci częściową lub całkowitą kwarantanną na skutek zachorowań pracowników na chorobę COVID-19;
- (iii) Pożyczkobiorca został dotknięty przez częściowe lub całkowite ograniczenie prowadzenia działalności gospodarczej na skutek braku dostępności kluczowych dostaw towarów, materiałów lub usług w związku z zerwaniem łańcuchów dostaw na skutek COVID-19 (dostawcy muszą spełniać warunki z pkt (i) lub (ii) powyżej);
- (iv) Pożyczkobiorca został dotknięty przez utratę dochodu spowodowaną przez częściową lub całkowitą niezdolność do prowadzenia sprzedaży zamówionych produktów lub usług w związku z brakiem możliwości ich odbioru przez klientów na skutek COVID-19 lub brakiem płatności od klientów na skutek COVID-19 (klienci muszą spełniać warunki z pkt (i) lub (ii) powyżej).

Spółka nie była adresatem decyzji administracyjnej, związanej z restrykcjami sanitarnymi ani też nie przedstawiła takiej decyzji potwierdzającej wpływ na jej działalność.

Spółka nie wykazała spełnienia przez dostawców i klientów ww. warunków (i) i (ii) dla uzasadnienia spełnienia przez JSW powyższych warunków (iii) i (iv).

W wyjaśnieniach złożonych w trakcie niniejszej kontroli Zarząd Spółki potwierdził spełnianie tylko warunku w zakresie objęcia pracowników JSW kwarantanną.

(akta kontroli str. 2660 plik nr 1, 3345)

Pracownicy Spółki byli objęci kwarantanną (wg informacji przekazanych do PFR i jego doradców w trakcie weryfikacji wniosku)²⁷ od 11 marca 2020 r. - 1 pracownik, a w kolejnych dniach, tj. od 12 do 31 marca - od 2 do 34 pracowników/dzień, w kwietniu od 16 do 85 dziennie, w maju od 130 do 592 dziennie, w czerwcu od 443 do 771 dziennie, w lipcu od 46 do 545 dziennie, w sierpniu od 26 do 59 dziennie. Zatrudnienie ogółem w JSW wynosiło: na dzień 31 marca 2020 r. – [...]TP pracowników; 30 kwietnia 2020 r. – [...]TP; 31 maja 2020 r. – [...]TP; 30 czerwca 2020 r. - 22 325; 31 lipca 2020 r. – [...]TP i 31 sierpnia 2020 r. – [...]TP osób.

(akta kontroli str.2971-2980, 3042/6-3042/12, 3061-3062, 3073-3078, 3087)

Wyjaśniając sposób ustalenia okresu szkody COVID Zarząd Spółki podał: (...) wykazany we wniosku o pożyczkę preferencyjną oraz we wniosku o umorzenie części pożyczki preferencyjnej okres szkody COVID od 1 marca 2020r. do 31 sierpnia 2020r. został określony prawidłowo wobec spełniania przesłanki określonej w punkcie (ii)²⁸. (...) Okres szkody COVID jest niezbędny do wyliczenia szkody COVID, a ta z kolei jest kalkulowana na podstawie straty EBITDA poniesionej w okresie szkody. Najkrótszym okresem dla którego wyliczana jest EBITDA (praktyka nie tylko JSW, ale większości spółek prowadzących księgi rachunkowe) jest miesiąc. Nie jest praktykowane i technicznie jest niewykonalne wyliczenie wyniku finansowego dla okresu krótszego niż miesiąc. Również Model finansowy, który stanowi załącznik do wniosku o pożyczkę operuje miesiącem jako najkrótszym okresem sprawozdawczym. Z ww. przyczyn, wobec faktu, że pierwsi pracownicy JSW zostali objęci kwarantanną w dniu 11 marca 2020 r. spółka uznała, że właściwym jest uznanie miesiąca marca 2020 roku jako pierwszego, który będzie służył kalkulacji szkody COVID.

²⁷ Mail JSW z 21 września 2020 r. przekazujący w ramach badania *due diligence* informacje dot. ilości pracowników niedopuszczonych do pracy w związku z badaniami przesiewowymi i ilości pracowników na kwarantannie.

²⁸ Pożyczkobiorca lub jego pracownicy zostali objęci częściową lub całkowitą kwarantanną na skutek zachorowań pracowników na chorobę COVID-19 – przypis NIK.

W informacji dodatkowej do wniosku²⁹ JSW przedstawiła kalkulację szkody mierzoną jako EBITDA Spółki w okresie od 1 marca 2020 r. do 31 sierpnia 2020 r.³⁰, której wysokość ustalono na [...]TP zł, po uwzględnieniu korekt odnoszących się do:

- nakładów netto poniesionych na drażnienie wyrobisk ruchowych - jako kosztów okresu³¹,
- kosztów najmu - jako kosztów usług obcych³²,
oraz po korekcie o zdarzenia jednorazowe (pożary).

(akta kontroli str. 121-122, 2960)

[...]TP

(akta kontroli str. 120-121, 2953-2954)

W trakcie weryfikacji wniosku przez PFR, w wyniku dokonania przez JSW aktualizacji danych uwzględniających osiągnięte wyniki działalności Spółki (wykonanie) za miesiące VI-VIII 2020 r.³³ oraz w związku z uwzględnieniem wymaganych przez PFR korekt (co dotyczyło wyeliminowania odpisów aktualizujących wartość aktywów trwałych) i odwróceniem korekt zaproponowanych przez Spółkę³⁴, EBITDA (szkoda COVID) została określona na (-)173,6 mln zł.

Spółka nie uwzględniła w korektach (przekazywanych do PFR w trakcie weryfikacji wniosku o pożyczki) znormalizowanej EBITDA (dla potrzeb ustalenia szacowanej szkody COVID), otrzymanych we wrześniu 2020 r. środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych³⁵, dotyczących kosztów poniesionych w sierpniu 2020 r. (ujętych w księgach rachunkowych Spółki w sierpniu i uwzględnionych w znormalizowanej EBITDA za okres marzec-sierpień 2020 r.). W załączniku 2 do Regulaminu Programu, postanowiono, że: „Na potrzeby kalkulacji

²⁹ Zawartej w piśmie EC.CP.0762 - 2/2020 z 14 lipca 2020 r.

³⁰ Za okres od III do V 2020 dane z ksiąg rachunkowych oraz dane prognozowane na okres od VI do VIII 2020 r.

³¹ Nakłady netto poniesione na drażnienie wyrobisk ruchowych (ATF) dotyczyły kosztów związanych z ich drażnieniem. Wyrobiska ruchowe to przede wszystkim chodniki przyściankowe, które nie mają cech trwałości. Jak wyjaśniała Spółka w korespondencji z PFR: (i) zaprzestanie drażnienia wyrobisk ruchowych doprowadziłoby do braku wydobycia z danego pokładu oraz (ii) z perspektywy biznesowej, koszty wyrobisk ruchowych są dla Spółki standardowym składnikiem kosztów wydobycia węgla i dotyczą kosztów bieżącej eksploatacji pokładu i utrzymania ruchu Zakładu Górniczego. Ze względu na przyjęte polityki rachunkowości oraz stosowane standardy sprawozdawczości, wskazana pozycja podlega jednak aktywacji na bilans jako składnik rzeczowych aktywów trwałych. Spółka zaproponowała uwzględnienie tych kosztów w rachunku zysków i strat.

³² Korekta uwzględnienia kosztów najmu podlegających zapisom MSSF16 jako koszty usług obcych dotyczyła zmiany w sposobie ujmowania aktywów użytkowanych na podstawie umów leasingu zgodnie z MSSF16, który wszedł w życie od 1 stycznia 2019 r. W 2019 r. Spółka korzystała częściowo ze zwolnień wynikających w MSSF umożliwiających kontynuowanie prezentacji części kosztów wynajmowanych maszyn o okresie obowiązywania krótszym niż rok jako składnik kosztów usług obcych, a efektywnie spółka zaczęła stosować MSSF16 od początku 2020 r. Spółka zaproponowała - dla potrzeb wycieszenia szacunkowej szkody COVID - wyłączenie amortyzacji od nowego leasingu wynikającego z wdrożenia MSSF16 i przesunięcie tej pozycji do kosztów usług obcych, jak to miało miejsce w raportowaniu Spółki przed wprowadzeniem MSSF16.

³³ W wyniku aktualizacji danych EBITDA za okres III-VIII 2020 r. wyliczona zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości obowiązującymi w Spółce w oparciu o dane księgowe wyniosła [...]TP zł, natomiast wyliczona przez Spółkę znormalizowana EBITDA za ww. okres, uwzględniająca korekty JSW, wyniosła [...]TP zł.

³⁴ Koszty dot. pożarów w kwocie [...]TP zł, nakłady netto poniesione na drażnienie wyrobisk ruchowych (ATF) w kwocie [...]TP zł oraz amortyzacja z tytułu MSSF 16 w kwocie [...]TP zł. Wg dokumentu PFR nie będącego w posiadaniu Spółki pn. „Podsumowanie analizy pogłębionej” z 9 grudnia 2020 r.: (1) *Zgodnie z informacjami uzyskanymi od PFR możliwość uwzględnienia nakładów ATF jako koszty bieżącego okresu została odrzucony przez KE (KE nie wyraziła zgody na korekty argumentując iż jakiegokolwiek akceptacja wymagałyby indywidualnej oceny poza programem Tarczy); (2) „Zgodnie z informacjami uzyskanymi od PFR tego typu korekta nie jest uwzględniana konsekwentnie przez gremia decyzyjne PFR, ze względu iż program oparty jest obecnie o wycieszenie ujemnej EBITDA wg standardów raportowania spółki, a następnie według tych standardów jest dokonywany audyt umorzenia.”*

³⁵ Dalej także: „FGŚP”. W dniu 30 lipca 2020 r. JSW złożyła wniosek do Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach o dofinansowanie wynagrodzeń pracowników ze środków FGŚP na maksymalny okres 3 miesięcy (koszty wynagrodzeń za miesiąc lipiec, sierpień i wrzesień) w wysokości 166,9 mln zł. Wniosek został pozytywnie rozpatrzony przez Wojewódzki Urząd Pracy w dniu 4 sierpnia 2020 r. W sierpniu 2020 roku na rachunek bankowy JSW wpłynęła pierwsza transza w wysokości 55,6 mln zł, natomiast pozostałe 111,3 mln zł we wrześniu 2020 roku. W dniu 30 października 2020 r. JSW dokonała rozliczenia otrzymanego wsparcia i zwróciła kwotę 6,5 mln zł. Wyciszając EBITDA za okres marzec-sierpień 2020 r., w miesiącach lipiec i sierpień zostały uwzględnione koszty sfinansowane ze środków FGŚP otrzymanych w sierpniu i wrześniu 2020 r. oraz w miesiącu sierpniu zostały uwzględnione przychody z tego tytułu - w EBITDA nie uwzględniono przychodów środków FGŚP otrzymanych we wrześniu a dotyczących kosztów miesiąca sierpnia 2020 r. (53,3 mln zł).

Szacowanej Szkody COVID nie będą uwzględniane koszty finansowane przez Skarb Państwa (bezpośrednio lub pośrednio np. z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (...)).

(akta kontroli str. 2557-2583, 2958-2965/5, 3018-3020, 3094-3101, 3107-3112, 3120-3124, 3142, 3160-3165, 3168-3171)

W Regulaminie Programu (załącznik nr 2, sekcja „Maksymalna kwota”) ustalono, że: *„szacowana Szkada COVID będzie wyliczana przez PFR na podstawie danych przekazanych przez przedsiębiorcę we wniosku w oparciu o formułę straty na poziomie EBITDA poniesionej oraz szacowanej w okresie pomiędzy 1 marca 2020 r. oraz 31 sierpnia 2020 r.*

Spółka przekazała do PFR w dniu 1 września 2020 r. wraz z aktualizacją modelu finansowego informacje o wniosku złożonym do Wojewódzkiego Urzędu Pracy i otrzymanym dofinansowaniu z FGŚP, jednak nie dokonała korekty EBITDA dla potrzeb wyliczenia szacowanej szkody COVID.

(akta kontroli str. 395, 2660 plik nr 1)

Zarząd Spółki w wyjaśnieniach podał: *„Na etapie weryfikacji przez PFR wniosku, Spółka przekazywała na prośbę/żądanie PFR aktualizację danych finansowych przyjętych do wyliczenia Szacowanej Szkody COVID na moment sporządzenia wniosku, w oparciu o dane (wykonawcze) wynikające z ksiąg rachunkowych za okres marzec-sierpień 2020 r. oraz aktualizację Modelu finansowego JSW i Grupy JSW na lata 2020-2024 (...) Spółka pismem z dnia 01.09.2020 r. poinformowała PFR o otrzymanym wsparciu z FGŚP, niemniej PFR nie zażądał od JSW rekalkulacji Szacowanej Szkody COVID z uwzględnieniem tego wsparcia”.*

(akta kontroli str. 3345-3347)

Wskutek niedokonania przez PFR korekty związanej z otrzymaniem przez Spółkę środków FGŚP (finansujących koszty wynagrodzeń i pochodnych poniesione w lipcu i sierpniu 2020 r.), kwota szacowanej szkody COVID (określona przez PFR) została zawyżona o 53,3 mln zł, a tym samym zawyżono pożyczkę preferencyjną (sposób uwzględnienia korekty EBITDA z tytułu otrzymanych środków FGŚP przedstawiono w pkt 2.2. niniejszego wystąpienia).

1.1.2. Ograniczenia w wydobyciu węgla w okresie szkody COVID

W Spółce wstrzymano wydobycie węgla w nw. zakładach:

1) w KWK Borynia-Zofiówka:

- a) Ruch Borynia - w dniach 10-13 i 18-19 czerwca 2020 r. pierwsza część załogi „Borynia” została poddana testom wymazowym, do czasu otrzymania wyników kopalnia pracowała w ograniczonym zakresie w oparciu o ograniczoną do drugiej części (ok. 30%) załogę. Następnie ruch kopalni prowadzony był w oparciu o pracowników pierwszej części, u których nie wykryto obecności koronawirusa. Druga część załogi do 29 czerwca 2020 r. nie pracowała (była w gotowości do pracy) i została poddana wymazom w dniach 29 czerwca - 1 lipca i 4-6 lipca 2020 r. Zakończenie wykonywania testów wymazowych i ich wyników nastąpiło po 8 lipca 2020 r. Pracę podjęli pracownicy z negatywnym wynikiem testu oraz nieobjęci kwarantanną;
- b) Ruch Zofiówka – w dniach 23-25 i 28-30 maja 2020 r. pierwsza część załogi została poddana testom wymazowym, do czasu otrzymania wyników kopalnia pracowała w ograniczonym zakresie w oparciu o ograniczoną do drugiej części (ok. 40%) załogę. Następnie testom wymazowym w dniach 2-3 i 7-8 czerwca 2020 r. została poddana pozostała część załogi, ruch kopalni prowadzony był w oparciu o pracowników pierwszej części, u których

- nie wykryto obecności koronawirusa. Zakończenie wykonywania testów wymazowych i ich wyników nastąpiło po 10 czerwca 2020 r. Pracę podjęli pracownicy z negatywnym wynikiem testu oraz nieobjęci kwarantanną;
- 2) w KWK Jastrzębie-Bzie – w dniach 5-6 i 11-12 czerwca 2020 r. pierwsza część załogi została poddana testom wymazowym, do czasu otrzymania wyników kopalnia pracowała w ograniczonym zakresie w oparciu o ograniczoną do drugiej części (ok. 25%) załogę. Następnie testom wymazowym w dniach 14 i 20 czerwca 2020 r. została poddana pozostała część załogi, ruch kopalni prowadzony był w oparciu o pracowników pierwszej części, u których nie wykryto obecności koronawirusa. Zakończenie testów wymazowych i ich wyników nastąpiło po 21 czerwca 2020 r. Pracę podjęli pracownicy z negatywnym wynikiem testu oraz nieobjęci kwarantanną;
 - 3) w KWK Pniówek - w dniu 11 maja 2020 cała załoga kopalni „Pniówek” została objęta badaniami na obecność koronawirusa. W okresie 11-23 maja 2020 r. ruch zakładu prowadzony był jedynie w oparciu o minimalne obłożenie niezbędne dla zachowania bezpieczeństwa ruchu zakładu górnictwa bez wydobywania i robót korytarzowych. Po tym okresie rozpoczęto wznawianie wydobywania w oparciu o powracających pracowników, u których nie stwierdzono zakażenia. Proces dochodzenia do zdolności produkcyjnych trwał do końca czerwca 2020 r.;
 - 4) w KWK Budryk - w dniach od 9 do 28 czerwca 2020 r. włącznie wstrzymano prowadzenie normalnego cyklu technologicznego związanego z wydobywaniem węgla. Prowadzono jedynie działania związane z utrzymaniem ruchu oraz wynikające z zaleceń zespołów do rozpoznawania i zwalczania zagrożeń występujących w ruchu zakładu górnictwa. Ponadto w tym okresie pierwszą część załogi poddano testom wymazowym. Po 23 czerwca 2020 r. ruch kopalni prowadzony był w oparciu o pracowników pierwszej części, u których nie wykryto obecności koronawirusa. Druga część (nie poddana testom) w okresie od 24 czerwca do 8 lipca 2020 r. nie pracowała - była w gotowości do pracy.
 - 5) W KWK Knurów-Szczygłowice - od dnia 9 czerwca do dnia 28 czerwca 2020 r. włącznie wstrzymano prowadzenie normalnego cyklu technologicznego związanego z wydobywaniem węgla. Prowadzono jedynie działania związane z utrzymaniem ruchu oraz wynikające z zaleceń zespołów do rozpoznawania i zwalczania zagrożeń występujących w ruchu zakładu górnictwa.

Spółka w wyjaśnieniach składanych w trakcie weryfikacji wniosku o pożyczki podała: *„Ponadto od miesiąca marca, w związku z zagrożeniem epidemicznym, rozpoczęto podejmowanie działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków epidemii na działalność JSW oraz zapewnienie bezpieczeństwa i ciągłości produkcji w zakładach Spółki. Od 15 marca 2020 r. wstrzymano wydobywanie w dniach wolnych od pracy natomiast od 23 marca 2020 r. wprowadzono w kopalniach Spółki pod ziemią system pracy 3 zmianowy - 6 godzinny w celu ograniczenia kontaktów pracowników i zminimalizowania zagrożenia zakażenia wirusem SARS-CoV-2 i wywoływanej nim choroby COVID-19. Ograniczenie zmianowości, czasu pracy, wydobywania w dni wolne od marca wpłynęło w znaczący sposób na ograniczenie zdolności produkcyjnych. W czerwcu Zarząd podjął decyzję o zlikwidowaniu obowiązkowego 3 zmianowego czasu pracy. Termin powrotu z 3 zmianowego systemu pracy do systemu pracy zmianowej stosowanej przed okresem pandemii został pozostawiony w kompetencji kierowników Ruchu Zakładu Górnictwa, który dysponował wiedzą o zakresie dostępności załogi oraz warunkach geologiczno-górnictwa poszczególnych przodków wydobywczych (ścian i chodników). Podjęte działania i wprowadzone obostrzenia związane z przeciwdziałaniem i zwalczaniem zagrożenia koronawirusem w kopalniach JSW S.A. spowodowały ograniczenie możliwości produkcyjnych w okresie marzec – sierpień o [...]TP ton”.*

(akta kontroli str. 2981-2982)

W informacji dodatkowej³⁶, stanowiącej załącznik do wniosku o pożyczki, odnośnie do wpływu COVID na poziom sprzedaży JSW podano, że utrata wolumenów sprzedaży jest konsekwencją m.in. braku możliwości realizacji strategii handlowej, w tym dla węgla KWK Budryk i Ruch Szczygłowice. „W 2020 r. w miejsce niższej jakości węgla typ 34 dzięki poczynionym inwestycjom uruchomiono produkcję węgla typ 35 oraz znacząco podniesiono uzysk węgla koksowego w tych kopalniach kosztem węgla energetycznego. Mając powyższe na uwadze, zakładano sprzedaż węgla o lepszych parametrach i wyższej cenie. Wskutek ograniczenia popytu na węgiel na skutek spadku popytu wywołanego COVID-19 spółka nie jest w stanie ulokować na rynku nowego produktu, tj. węgla typu 35 z kopalni Budryk i Ruchu Szczygłowice pomimo wcześniej poniesionych nakładów inwestycyjnych i zaawansowanych rozmów handlowych w tym temacie.”

(akta kontroli str. 126)

Zastępca Prezesa Zarządu ds. Ekonomicznych Spółki wyjaśniając jakimi przesłankami kierowano się wstrzymując wydobycie tylko w dwóch kopalniach, tj. w KWK Knurów-Szczygłowice i KWK Budryk, powołał się na ustalenia wynikające ze spotkania Ministra Aktywów Państwowych, Głównego Inspektora Sanitarnego, Wojewody Śląskiego, Dyrektora Departamentu Górnictwa MAP, ze stroną społeczną i zarządami JSW oraz PGG w dniu 7 czerwca 2020 r. Zarząd Spółki w dalszych wyjaśnieniach podał, że: „Decyzja Ministra Aktywów Państwowych dotyczyła czasowego wyłączenia pracy we wszystkich kopalniach, w których odnotowano wzrost zarażenia koronawirusem, a których załogi nie zostały w pełni przebadane na obecność koronawirusa. Koronawirus zaatakował kopalnie JSW S.A. w maju 2020 roku. Najwięcej zakażeń odnotowano w kopalni Pniówek. Kolejne kopalnie, na których zaobserwowano duży wzrost zakażeń to Borynia-Zofiówka i Jastrzębie-Bzie. Sanepid wraz ze Sztabem Kryzysowym Wojewody Śląskiego zastosował wówczas metodykę polegającą na odsunięciu od pracy zakażonych pracowników wykorzystując masowe badania wymazowe pracowników kopalń. Skala zakażenia koronawirusem była w JSW S.A. monitorowana i w maju 2020 r. kopalnie Budryk i Knurów-Szczygłowice nie wykazywały niepokojącego zagrożenia epidemicznego.

Sytuacja zmieniła się na początku czerwca 2020 r., gdy podobnie jak w kopalniach innych przedsiębiorstw zaczęto obserwować ogniska epidemiczne. Kopalnia Budryk została częściowo objęta obowiązkiem wymazywania załogi. Wówczas to zapadła decyzja, na szczeblu Ministerstwa Aktywów Państwowych, żeby wstrzymać okresowo normalną produkcję w dwóch kopalniach Budryk i Knurów-Szczygłowice w JSW”.

(akta kontroli str. 3268-3269, 3322-3323)

W informacji z 21 września 2020 r. o absencji pracowników Spółki przekazanej PFR w trakcie weryfikacji wniosków o pożyczki podano m.in., że:

- 1) w KWK Budryk:
 - a) na kwarantannie przebywało:
 - w marcu 2020 r. – od 1 do 5 pracowników dziennie na 3 233 zatrudnionych w tym zakładzie wg stanu na dzień 31 marca 2020 r.;
 - w kwietniu 2020 r. – od 1 do 6 pracowników, a 16 i 17 kwietnia - żaden z pracowników nie był na kwarantannie (stan zatrudnienia na 30 kwietnia 2020 r. - 3 232);
 - w maju 2020 r. – od 5 do 23 pracowników (stan zatrudnienia na 31 maja 2020 r. – 3 227);

³⁶ Pismo nr EC.CP.0762-2/2020 z 14 lipca 2020 r. skierowane do PFR.

- w czerwcu 2020 r. – od 19 do 190 pracowników (stan zatrudnienia na 30 czerwca 2020 r. - 3 223);
 - w lipcu 2020 r. – od 12 do 183 pracowników (stan zatrudnienia na 31 lipca 2020 r. – 3 210);
 - w sierpniu od 6 do 12 pracowników (stan zatrudnienia na 31 sierpnia 2020 r. – 3 205);
- b) nie dopuszczono do pracy w związku z badaniami przesiewowymi:
- w marcu i kwietniu 2020 r. – nie było takich przypadków;
 - w maju – od 1 do 13 pracowników dziennie w 12 dniach maja, w pozostałych 18 dniach maja nie było takich przypadków;
 - w czerwcu 2020 r. – od 7 do 1 498 pracowników w 24 dniach czerwca, w pozostałych 6 dniach czerwca nie było takich przypadków;
 - w lipcu 2020 r. – od 4 do 805 pracowników w 24 dniach lipca, w pozostałych 7 dniach lipca nie było takich przypadków;
 - w sierpniu 2020 r. – od 3 do 7 pracowników w 20 dniach sierpnia, w pozostałych 11 dniach nie było takich przypadków;
- 2) w KWK Knurów-Szczygłowice:
- a) na kwarantannie przebywało:
- w marcu 2020 r. – od 1 do 10 pracowników dziennie (stan zatrudnienia na 31 marca 2020 r. - 5 072);
 - w kwietniu 2020 r. – od 1 do 12 pracowników dziennie (stan zatrudnienia na 30 kwietnia 2020 r. - 5 062);
 - w maju 2020 r. – od 1 do 7 pracowników dziennie (stan zatrudnienia na 31 maja 2020 r. - 5 048);
 - w czerwcu 2020 r. – od 4 do 11 pracowników dziennie (stan zatrudnienia na 30 czerwca 2020 r. - 5 041);
 - w lipcu 2020 r. – od 6 do 13 pracowników dziennie (stan zatrudnienia na 31 lipca 2020 r. - 5 014);
 - w sierpniu 2020 r. – od 4 do 10 pracowników dziennie (stan zatrudnienia na 31 sierpnia 2020 r. - 4 997);
- b) nie dopuszczono do pracy w związku z badaniami przesiewowymi:
- w marcu, kwietniu i maju 2020 r. nie było takich przypadków,
 - w czerwcu 2020 r. – od 91 do 2224 pracowników w 13 dniach czerwca, a w pozostałych 17 dniach czerwca nie było takich przypadków,
 - w lipcu i sierpniu 2020 r. nie było takich przypadków.

(akta kontroli str. 3042/6-3042/12, 3067-3078)

W informacji przekazanej do PFR dnia 17 września 2020 r. za okres od 23 marca do 31 sierpnia 2020 r. wykazano:

- 1) 3 125 pracowników, którzy zostali poddani kwarantannie/izolacji/korzystali z opieki nad dzieckiem oraz przebywali na innych absencjach związanych z COVID (nie wliczając postoj), w tym dla:
 - a) KWK Budryk - 265 pracowników na 3 205 zatrudnionych w tym zakładzie oraz 22 209 zatrudnionych w Spółce (stan na 31 sierpnia 2020 r.),
 - b) KWK Knurów Szczygłowice – 330 na 4 997 zatrudnionych w tym zakładzie na dzień 31 sierpnia 2020 r. oraz 22 209 zatrudnionych w Spółce (stan na 31 sierpnia 2020 r.);
- 2) 17 428 pracowników, którzy zostali poddani kwarantannie/izolacji/korzystali z opieki nad dzieckiem oraz przebywali na innych absencjach związanych z COVID (wliczając postój), w tym dla:

- a) KWK Budryk – 2 798 pracowników,
 - b) KWK Knurów Szczygłowice – 3 218 pracowników.
- 3) 184 442 dniówek absencyjnych z tytułu COVID (w tym dniówki postojowe), co stanowiło 6,45% nominalnego czasu pracy w okresie marzec-sierpień 2020 r.³⁷, wynoszącego 2 861 435 dniówek.

(akta kontroli str. 3042/6-3042/7)

W informacji przekazanej przez JSW w dniu 1 października 2020 r. doradcy finansowemu PFR na temat tego - w jakim czasie i w jakich rozmiarach „niedostępność pracowników wynikająca z kwarantanny w okresie od 1 marca do 31 sierpnia 2020 r. spowodowała wystąpienie po stronie spółki ujemnych skutków finansowych”, Spółka podała skutki wynikające z nieobecności pracowników, zarówno spowodowane przebywaniem na kwarantannie na podstawie decyzji służb sanitarno-epidemiologicznych, jak i niedopuszczeniem do pracy w związku z badaniami przesiewowymi.

Wśród tych skutków wymieniono:

- 1) brak realizacji planu produkcji w okresie marzec-sierpień 2020,
- 2) brak pełnej realizacji zadań w zakresie robót przygotowawczych w okresie marzec-sierpień 2020³⁸,
- 3) brak realizacji planu sprzedaży w okresie marzec-sierpień 2020 r. (przychody w okresie od 23 marca do 31 sierpnia 2020 r. niższe o [...]TP zł od zaplanowanych w PTE),
- 4) poniesienie kosztów pracowniczych³⁹, w związku z zachorowaniami pracowników na COVID, ich kwarantanną, a także realizacją działań profilaktycznych [...]TP.

Ponadto Spółka w odpowiedzi na prośbę doradcy PFR „o informacje i Państwa ocenę wpływu ww. ujemnych skutków finansowych **związanych ściśle z kwarantanną pracowników**⁴⁰ na działalność i kondycję spółki JSW S.A.”, podała:

„Łączny wpływ ujemnych skutków finansowych związanych z absencjami pracowników spowodowanymi COVID-19 szacuje się na [...]TP PLN i obejmuje takie elementy jak:

- utracone przychody – [...]TP PLN,
- koszty pracy – [...]TP PLN,
- koszty niewykorzystanych zdolności produkcyjnych – [...]TP PLN,
- koszty stałe robót korytarzowych – [...]TP PLN.

Ograniczenie produkcji, wzrost kosztów oraz spadek przychodów przełożył się na istotne pogorszenie sytuacji finansowej Spółki - spadek przepływów pieniężnych, ujemną rentowność, pogorszenie płynności finansowej, zmniejszenie zdolności Spółki do obsługi zadłużenia oraz zagrożenie dla realizacji planu inwestycyjnego, niezbędnego dla zapewnienia Spółce możliwości realizacji planowanej produkcji i zakładanych wyników finansowych, w tym przepływów pieniężnych w kolejnych okresach.”

(akta kontroli str. 3101-3106)

³⁷ Udział ten w poszczególnych miesiącach z okresu marzec-sierpień 2020 r. był następujący: w marcu – 0,94%, w kwietniu – 2,53%, w maju – 13,01%, w czerwcu - 19,87%, w lipcu – 2,90%, w sierpniu – 0,37%.

³⁸ Cyt.: „W okresie od marca 2020 roku do końca sierpnia 2020 roku z uwagi na zaistniałą sytuację JSW nie zrealizowała [...]TP km robót korytarzowych, ponosząc jednocześnie koszty stałe z tego tytułu w wysokości [...]TP PLN. Dla zapewnienia zabezpieczenia produkcji, w kolejnych miesiącach niezbędne będzie poniesienie kosztów stałych, niewykorzystanych dotychczas w okresie marzec – sierpień zdolności produkcyjnych, których wysokość szacowana jest na [...]TP PLN.”

³⁹ Zaliczono do nich koszty dniówek: (1) postojowych z przyczyn niezależnych od pracownika COVID [...]TP

⁴⁰ Wyróżnienie NIK.

Wyjaśnienia Zarządu ws. ustalenia okresu szacowanej szkody COVID uwzględniającego przebywanie pracowników Spółki na kwarantannie (jedyne warunki Regulaminu Programu spełnione przez Spółkę w tym zakresie), przedstawiono powyżej, w pkt 1.1.1 nin. wystąpienia pokontrolnego na str. 9-10.

1.2 Umowa pożyczki płynnościowej

Dnia 9 grudnia 2020 r. pomiędzy Spółką a PFR⁴¹ została zawarta umowa pożyczki płynnościowej na kwotę 1 000 000,0 tys. zł.

Umowa była zmieniana trzykrotnie:

- aneksem nr 1 z 21 grudnia 2020 r. wprowadzono zmiany postanowień umowy w zakresie poręczeń⁴²,
- aneksem nr 2 z 19 maja 2021 – zmieniono definicję marży zawartą w umowie, tj. wysokość oprocentowania⁴³,
- aneksem nr 3 z 25 czerwca 2021 r. – zmieniono wysokości kwot rat ustalonych w harmonogramie spłaty⁴⁴.

(akta kontroli str. 1038-1149)

Zawarcie umowy było poprzedzone uzyskaniem zgód korporacyjnych odpowiednio dla Spółki⁴⁵ i poręczycieli (JZR Sp. z o.o.⁴⁶ i JSW KOKS S.A.⁴⁷) oraz złożeniem przez nich oświadczeń o poddaniu się egzekucji zgodnie z art. 777 §1 pkt 5⁴⁸ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny⁴⁹.

(akta kontroli str. 607-735)

Spółka wg stanu na 26 listopada 2020 r. nie posiadała zaległości podatkowych, co zostało potwierdzone zaświadczeniem wystawionym 26 listopada 2020 r.⁵⁰ na podstawie art. 306e ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa⁵¹. Na dzień

⁴¹ Z udziałem Jastrzębskich Zakładów Remontowych Sp. z o.o. (dalej: JZR Sp. z o.o.). Zgodnie z zapisami umowy, w transakcji występowały poręczyciele pierwotni (podpisujący umowę), tj. JZR Sp. z o.o. jako Poręczyciel Pierwotny 2 i JSW KOKS S.A., która jako Poręczyciel Pierwotny 1 miała przystąpić do umowy w terminie późniejszym oraz poręczyciele dodatkowi.

⁴² Aneks był wynikiem przystąpienia dnia 21 grudnia 2020 r. JSW KOKS S.A. do umowy w charakterze Poręczyciela Pierwotnego 1, co spełniało warunek wynikający z pkt 11.29 umowy pożyczki płynnościowej.

⁴³ Zmiana obejmowała zmniejszenie marży: (1) w pierwszym roku od daty zawarcia umowy - z 1,25% do 0,75%, (2) w drugim i trzecim roku – z 1,75% do 1,25%, (3) w czwartym roku – z 2,75% do 2,25%. Aneks był wynikiem zmiany regulaminu ubiegania się o udział w Programie i wydaniem Decyzji Komisji Europejskiej z 1 marca 2021 r., SA.59872 zmieniająca decyzję Komisji Europejskiej z 25 maja 2020 r., SA.57306.

⁴⁴ Zmniejszono dwie pierwsze raty z 77 428 571,43 zł do 10 000 000 zł każda, zwiększono kolejnych 11 rat z 77 428 571,43 zł do 81 600 000 zł każda, a ostatniej (płatnej do 30 września 2024 r.) raty z 77 428 571,43 zł do 82 400 000 zł. Zmiana dokonana na wniosek Spółki z dnia 17 czerwca 2021 r.

⁴⁵ Uchwała nr 695/X/2020 Zarządu JSW z 24 listopada 2020 r. w sprawie: (1) wyrażenia zgody na zaciągnięcie zobowiązań wobec PFR na podstawie umowy pożyczki płynnościowej (projektu z 20 listopada 2020 r.), jej podpisanie, zawarcie i wykonanie, (2) wyrażenia zgody na podpisanie, zawarcie i wykonanie przez Spółkę umowy międzywierzycielskiej, (3) wystąpienie do Rady Nadzorczej w celu uzyskania zgody na zaciągnięcie powyższych zobowiązań oraz podpisanie, zawarcie i wykonanie umowy pożyczki płynnościowej oraz umowy międzywierzycielskiej. Ww. uchwała nr 695/X/2020 Zarządu JSW została zmieniona uchwałą nr 734/X/2020 Zarządu JSW z dnia 8 grudnia 2020 r. w związku ze zmianą terminu płatności pierwszej raty z 30 czerwca 2021 r. na dzień 28 czerwca 2021 r. (korekta ujęta w załączonym do tej uchwały projekcie umowy z 4 grudnia 2020 r.

Uchwała nr 359/X/20 Rady Nadzorczej JSW z 30 listopada 2020 r. w sprawie: (1) wyrażenia zgody na zaciągnięcie zobowiązań wobec PFR na podstawie umowy pożyczki płynnościowej (projektu z 20 listopada 2020 r.), jej podpisanie, zawarcie i wykonanie, (2) wyrażenia zgody na podpisanie, zawarcie i wykonanie przez Spółkę umowy międzywierzycielskiej.

⁴⁶ Uchwała nr 449/VII/2020 Zarządu JZR Sp. z o.o. z 23 listopada 2020 r.; uchwała nr 34/IX/2020 Rady Nadzorczej JZR Sp. z o.o. z 25 listopada 2020 r. i uchwała nr 3 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników JZR Sp. z o.o. z 30 listopada 2020 r.

⁴⁷ Uchwała nr 538/III/2020 Zarządu JSW KOKS S.A. z 25 listopada 2020 r.; uchwała nr 123/III/2020 Rady Nadzorczej JSW KOKS S.A. z 28 listopada 2020 r. i uchwała nr 2/2020 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia JSW KOKS S.A. z 14 grudnia 2020 r.

⁴⁸ Oświadczenia o poddaniu się egzekucji w związku z udzieleniem JSW przez PFR pożyczki płynnościowej na podstawie umowy z 9 grudnia 2020 r.: (1) JSW S.A. z 9 grudnia 2020 r. (Repertorium A – 10072/2020), (2) JZR Sp. z o.o. z 9 grudnia 2020 r. (Repertorium A – 10075/2020), (3) JSW KOKS S.A. z 23 grudnia 2020 r. (Repertorium A nr 4437/2020).

⁴⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.

⁵⁰ Zaświadczenie II Śląskiego Urzędu Skarbowego z 26 listopada 2020 r., spełniało wymogi określone w pkt 11.25 umowy pożyczki płynnościowej.

⁵¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1540, ze zm.; dalej: „Ordynacja podatkowa”.

4 grudnia 2020 r. JSW nie zalegała w opłacaniu składek ZUS. Spółka korzystała z ulgi w postaci odroczonego terminu płatności⁵².

Zabezpieczeniami umowy pożyczki płynnościowej były: umowa międzywierzycielska z 14 grudnia 2020 r. zawarta pomiędzy JSW, wierzycielami finansowymi⁵³ i PFR oraz ww. oświadczenia o poddaniu się egzekucji złożone przez Spółkę i poręczycieli pierwotnych.

(akta kontroli str. 576-580, 628-639, 674-676, 691, 706-711, 718, 723-930, 3253)

Wraz z podpisaniem umowy Spółka i poręczyciele złożyli oświadczenia o zwolnieniu z tajemnicy bankowej⁵⁴ (wg wzoru stanowiącego zał. nr 8 do umowy). Spółka złożyła także 9 grudnia 2020 r. oświadczenie składane w związku z ubieganiem się o udzielenie finansowania (wg wzoru stanowiącego zał. nr 9 do umowy).

(akta kontroli str. 1150-1152, 1158-1161)

Pożyczka płynnościowa mogła być wykorzystana wyłącznie w celu finansowania bieżącej działalności pożyczkobiorcy, w tym kapitału obrotowego, a w szczególności w celu:

- 1) regulowania zobowiązań handlowych pożyczkobiorcy;
- 2) regulowania wynagrodzeń wobec pracowników pożyczkobiorcy oraz osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych z osobami związanymi z pożyczkobiorcą umową przewidującą stałą współpracę, dla których pożyczkobiorca był głównym kontrahentem;
- 3) zakupu towarów i materiałów (w tym zaliczek na zakup towarów i materiałów) lub innych kosztów operacyjnych służących wytworzeniu produktu wytwarzanego lub usługi świadczonej w ramach zwykłej działalności operacyjnej pożyczkobiorcy,
- 4) regulowania zobowiązań publicznoprawnych, w tym podatków pożyczkobiorcy.

W umowie wskazano przypadki, w których pożyczka nie mogła być wykorzystana⁵⁵, a ponadto określono m.in.:

- 1) uprawnienie PFR do monitorowania i weryfikacji wykorzystania jakiegokolwiek kwoty pożyczonej⁵⁶,
- 2) warunki wypłaty i spłaty pożyczki (14 rat⁵⁷ w okresie od 28 czerwca 2021 r. do 30 września 2024 r.) oraz jej oprocentowanie,

⁵² Zaświadczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rybniku Inspektorat w Wodzisławiu Śląskim z 4 grudnia 2020 r.

⁵³ Zawarcie umowy międzywierzycielskiej było warunkiem zawieszającym umów pożyczek płynnościowej oraz preferencyjnej określonym w Regulaminie Programu.

⁵⁴ Oświadczenia: (1) JSW S.A., JZR Sp. z o.o. z 9 grudnia 2020 r., JSW KOKS S.A. z 21 grudnia 2020 r. (tj. po przystąpieniu do umowy pożyczki płynnościowej) - o zwolnieniu z tajemnicy bankowej (zgoda na ujawnienie do PFR wszelkich informacji oraz dokumentów w związku z procesem obsługi umowy pożyczki płynnościowej na podstawie umowy z 9 grudnia 2020 r.

⁵⁵ Pożyczka płynnościowa nie mogła być wykorzystana m.in. na: (1) płatności do akcjonariuszy, przedsiębiorstw powiązanych z akcjonariuszami, podmiotów będących powiązanymi ze Spółką (za wyjątkiem, gdy takie rozliczenia miały być dokonywane w toku normalnej działalności Spółki); (2) nabycie akcji Spółki lub udziałów lub akcji członka Grupy JSW w celu ich umorzenia; (3) fuzje i przejęcia; (4) refinansowanie, przedterminową spłatę lub obsługę innego zadłużenia (określonego w umowie) Spółki lub Grupy JSW.

⁵⁶ Na żądanie PFR Spółka była zobowiązana przedstawić dowody wykorzystania pożyczki zgodnie z jej celem określonym w pkt 3.1 umowy pożyczki w terminie 3 (trzech) dni roboczych od zgłoszenia żądania przez Pożyczkodawcę.

⁵⁷ Termin spłaty pierwszej raty - do 28 czerwca 2021 r., a kolejnych - na koniec każdego kwartału, w tym ostatniej - 30 września 2024 r.. Wysokość poszczególnych rat po zmianie wprowadzonej aneksem nr 3 z 25 czerwca 2021 r. do umowy była następująca: pierwszej i drugiej - po 10 000 000 zł, kolejnych (3-13) - po 81 600 000 zł, a ostatniej - 82 400 000 tys. zł. Umowa w pierwotnym brzmieniu przewidywała płatność w 13 równych ratach po 71 428 571,43 zł i ostatniej (14) - 71 428 571,44 zł.

- 3) zasady i warunki dobrowolnej wcześniejszej spłaty⁵⁸ i anulowania pożyczki⁵⁹ oraz przesłanki obowiązkowej wcześniejszej spłaty i anulowania pożyczki⁶⁰,
- 4) oświadczenia Spółki i poręczycieli dot. spełniania warunków otrzymania pożyczki,
- 5) zasady sprawozdawczości i monitorowania wykorzystania pożyczki,
- 6) zobowiązania Spółki, w tym m.in. w zakresie:
 - a) przestrzegania przepisów dot. pomocy publicznej,
 - b) rzetelnego prowadzenia wymaganej dokumentacji, w tym ksiąg rachunkowych,
 - c) przedstawienia zaświadczenia o niezaleganiu w podatkach,
- 7) zobowiązania Spółki i poręczycieli, w tym dotyczące m.in.:
 - a) zakazu zawierania transakcji naruszających postanowienia dokumentacji związanej z otrzymaniem pożyczki oraz Regulaminu Programu,
 - b) zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej w odniesieniu do posiadanego majątku oraz działalności,
 - c) warunków przystępowania do spółek i nabywania udziałów, akcji i praw w spółkach osobowych,
 - d) warunków ustanawiania zabezpieczeń,
 - e) warunków zaciągania i trwania zadłużenia, udzielania pożyczek i kredytów oraz udzielania gwarancji i zwolnienia z odpowiedzialności,
 - f) ograniczeń w zawieraniu umów zbycia aktywów,
- 8) warunki odstąpienia od umowy pożyczki oraz sytuacje uznane za przypadki naruszenia umowy pożyczki,
- 9) przypadki naruszenia umowy, warunki częściowych spłat, czas trwania umowy, warunki poręczeń w tym odpowiedzialności poręczycieli oraz zasady poufności informacji, dokumentów i danych.

(akta kontroli str. 1038-1149)

Dnia 16 grudnia 2020 r. PFR powiadomił Spółkę o otrzymaniu wszystkich dokumentów i innych dowodów wymienionych w warunkach zawieszających do umowy pożyczki płynnościowej, w formie i o treści wymaganej przez PFR i spełniającej wymogi wskazane w tej umowie, potwierdzając tym samym spełnienie warunków zawieszających wypłatę tej pożyczki.

(akta kontroli str. 3189)

Środki z tytułu pożyczki płynnościowej, na pisemny wniosek z 16 grudnia 2020 r., wpłynęły do Spółki w dniu 17 grudnia 2020 r. w kwocie 1 000 000,0 tys. zł, na wyodrębnione konto bankowe (zgodnie z § 3 ust. 21 lit. e Regulaminu Programu).

(akta kontroli str. 1540)

⁵⁸ Pożyczkobiorca mógł, o ile wcześniej powiadomił o tym pożyczkodawcę w terminie nie krótszym niż 10 dni roboczych (lub w krótszym terminie, który zostanie uprzednio pisemnie zaakceptowany przez Pożyczkobiorcę), dokonać wcześniejszej spłaty całości lub dowolnej części Pożyczki, przy czym w przypadku częściowej wcześniejszej spłaty kwota spłaty nie mogła być mniejsza niż 25 mln zł lub cała pozostała do spłaty kwota pożyczki.

⁵⁹ Pożyczkobiorca mógł, o ile wcześniej powiadomił o tym pożyczkodawcę w terminie nie krótszym niż 10 dni roboczych (lub w krótszym terminie, który został uprzednio pisemnie zaakceptowany przez pożyczkodawcę), anulować niewykorzystaną część pożyczki (przy czym minimalna kwota anulowania wynosiła 25 mln zł lub całą pozostałą niewykorzystaną część pożyczki). Takie zawiadomienie miało być równoznaczne ze zrzeczeniem się prawa do żądania wypłaty pożyczki (lub odpowiedniej jej części) i miało skutkować zwolnieniem Pożyczkodawcy ze zobowiązania do jej wypłaty.

⁶⁰ Jeżeli: (1) wykonywanie przez Pożyczkodawcę któregokolwiek z jego zobowiązań przewidzianych Umową Pożyczki, lub też oddanie lub pozostawienie w dyspozycji Pożyczkobiorcy jakichkolwiek środków z Pożyczki lub utrzymywanie zaangażowania w Pożyczce stanie się niezgodne z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa; (2) pożyczkobiorca lub jakikolwiek podmiot z Grupy Pożyczkobiorcy naruszy jakiegokolwiek przepisy prawa polskiego lub prawa Unii Europejskiej dotyczące zasad i warunków udzielania, korzystania lub zwrotu pomocy publicznej mające zastosowanie do Pożyczki lub Programu; (3) nastąpiła: (a) Zmiana Kontroli lub (a) sprzedaż (i) wszystkich, (ii) zasadniczo wszystkich, lub (iii) niezbędnych do prowadzenia przez Pożyczkobiorcę podstawowej działalności (obejmującej produkcję oraz sprzedaż węgla koksowego oraz koksu) w zakresie prowadzonym w dacie zawarcia niniejszej Umowy Pożyczki, aktywów Pożyczkobiorcy, czy to w drodze pojedynczej transakcji czy w drodze serii transakcji. Zmiana kontroli oznaczała sytuację, w której Właściciel przestanie bezpośrednio lub pośrednio sprawować "Kontrolę" nad Pożyczkobiorcą, przy czym na potrzeby definicji "Zmiana Kontroli" termin "Kontrola" oznacza "kontrolę" w rozumieniu art. 4 ust 4 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275 ze zm.).

1.3 Umowa pożyczki preferencyjnej

Dnia 23 grudnia 2020 r. pomiędzy Spółką a PFR (przy udziale poręczycieli pierwotnych: JSW KOKS S.A. oraz JZR Sp. z o.o.) została zawarta umowa pożyczki preferencyjnej na kwotę 173 600 000 zł⁶¹.

Zawarcie umowy było poprzedzone uzyskaniem zgód korporacyjnych odpowiednio Spółki⁶² i poręczycieli oraz złożeniem przez nich oświadczeń o poddaniu się egzekucji⁶³ i o zwolnieniu z tajemnicy bankowej⁶⁴ (wg wzoru stanowiącego zał. nr 7 do umowy pożyczki preferencyjnej).

Spółka złożyła 23 grudnia 2020 r. oświadczenie w związku z ubieganiem się o udzielenie finansowania (wg wzoru stanowiącego zał. nr 8 do umowy).

Według stanu na 23 grudnia 2020 r. JSW nie zalegała z podatkami⁶⁵, co zostało potwierdzone w zaświadczeniu wystawionym 23 grudnia 2020 r. na podstawie art. 306e Ordynacji podatkowej i spełniało wymóg określony w pkt 11.25 umowy pożyczki preferencyjnej.

Zabezpieczeniami umowy były umowa międzywierzycielska z 14 grudnia 2020 r. oraz oświadczenia o poddaniu się egzekucji złożone przez Spółkę i poręczycieli pierwotnych.

(akta kontroli str. 607-1037, 1153-1155, 1162-1167, 3253)

Cel wykorzystania pożyczki preferencyjnej, przypadki kiedy pożyczka nie mogła być wykorzystana oraz ważniejsze postanowienia, były identyczne z ww. postanowieniami dla umowy pożyczki płynnościowej, przy czym umowy różniły się kwotami spłat pożyczki⁶⁶, a umowa pożyczki preferencyjnej zawierała warunki jej umorzenia.

(akta kontroli str. 931-1037)

Dnia 30 grudnia 2020 r. PFR powiadomił Spółkę o otrzymaniu wszystkich dokumentów i innych dowodów wymienionych w warunkach zawieszających do umowy pożyczki preferencyjnej, w formie i o treści zadowalającej PFR i spełniającej wymagania wskazane w tej umowie, potwierdzając spełnienie warunków zawieszających wypłatę tej pożyczki.

(akta kontroli str. 3215)

⁶¹ Umowa była dwukrotnie aneksowana: aneksem nr 1 z 25 czerwca 2021 r. zmieniono harmonogram spłaty w zakresie wysokości poszczególnych rat (zmiana dokonana na wniosek JSW z 17 czerwca 2021r.), a aneksem nr 2 z 28 września 2021 r. zmieniono wysokość oprocentowania).

⁶² Uchwała nr 751/X/2020 Zarządu JSW z 18 grudnia 2020 r. w sprawie: (1) wyrażenia zgody na zaciągnięcie zobowiązań wobec PFR na podstawie umowy pożyczki preferencyjnej w ramach programu „Tarcza Finansowa PFR dla dużych firm”. (projekt umowy z 17 grudnia 2020 r., (2) wyrażenia zgody na podpisanie, zawarcie i wykonanie przez Spółkę umowy pożyczki preferencyjnej, (3) wystąpienie do Rady Nadzorczej w celu uzyskania zgody na zaciągnięcie powyższych zobowiązań oraz podpisanie, zawarcie i wykonanie umowy pożyczki preferencyjnej.

Uchwała nr 364/X/20 Rady Nadzorczej JSW z 22 grudnia 2020 r. w sprawie wyrażenia zgody na zaciągnięcie zobowiązań wobec PFR na podstawie umowy pożyczki preferencyjnej (projektu z 17 grudnia 2020 r.), jej podpisanie, zawarcie i wykonanie.

⁶³ Oświadczenia o poddaniu się egzekucji z 23 grudnia 2020 r.: (1) JSW (Repertorium A – 6589/2020) w związku z udzieleniem JSW S.A. przez PFR pożyczki preferencyjnej na podstawie umowy z 23 grudnia 2020 r.), (2) JZR Sp. z o.o. (Repertorium A – 6593/2020) i (3) JSW KOKS S.A. (Repertorium A nr 4437/2020) – w związku z udzieleniem JSW przez PFR pożyczek płynnościowej na podstawie umowy z 9 grudnia 2020 r. i preferencyjnej na podstawie umowy z 23 grudnia 2020 r.

⁶⁴ Oświadczenia z 23 grudnia 2020 r.: JSW, JSR Sp. z o.o. i JSW KOKS S.A. - o zwolnieniu z tajemnicy bankowej (zgoda na ujawnienie do PFR wszelkich informacji oraz dokumentów w związku z procesem obsługi umowy pożyczki preferencyjnej na podstawie umowy z 23 grudnia 2020 r.).

⁶⁵ Zaświadczenie II Śląskiego Urzędu Skarbowego w Bielsku-Białej z 23 grudnia 2020 r.

⁶⁶ Wysokość poszczególnych rat po zmianie wprowadzonej aneksem nr 1 z do umowy była następująca: pierwsza i druga 1 000 tys. zł, kolejne (3-12) – 14 300 tys. zł. Umowa w pierwotnym brzmieniu przewidywała płatność w 12 równych ratach po 12 400 tys. zł. Po częściowym umorzeniu pożyczki w kwocie 89 175,0 tys. zł, Pożyczkodawca zgodnie z punktem 6.1.2. umowy pożyczki zaktualizował, poprzez Agenta Administracyjnego działającego w imieniu pożyczkodawcy, harmonogram spłaty w formie elektronicznej za pośrednictwem bankowości elektronicznej w ten sposób, że wysokość drugiej raty wyniosła 483 340 zł, a kolejnych (3-12) – 6 911 805 zł.

Środki pożyczki preferencyjnej, na pisemny wniosek Spółki z 30 grudnia 2020 r., wpłynęły w dniu 31 grudnia 2020 r. w kwocie 173 600,0 tys. zł na wyodrębnione konto bankowe JSW (zgodnie z § 3 ust. 21 lit. e Regulaminu Programu).

(akta kontroli str. 1626)

1.4 Pozostałe wsparcie związane ze skutkami COVID-19

Wartość wsparcia wykazana na dzień 11 kwietnia 2022 r. w Systemie Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej⁶⁷ zaliczona do pomocy publicznej wyniosła dla umowy:

- pożyczki płynnościowej - 71 932,1 tys. zł,
- pożyczki preferencyjnej - 125 877,7 tys. zł (z czego 89 175,0 tys. zł stanowiło umorzenie części pożyczki).

Pozostałe wsparcie finansowe (inne niż ww. pożyczki z PFR) otrzymane przez Spółkę w związku ze skutkami COVID, w tym także stanowiące pomoc publiczną, obejmowało:

- odroczenia terminu płatności podatku od nieruchomości⁶⁸ przez trzy jednostki samorządu terytorialnego (na łączną kwotę nominalną 10 469,5 tys. zł), w tym odroczenie terminu płatności kwoty 4 952,3 tys. zł miało charakter pomocy publicznej, dla której wg SUDOP kwota wsparcia⁶⁹ wyniosła 34,0 tys. zł (na 11 kwietnia 2022 r.),
- odroczenia opłaty za wieczyste użytkowanie gruntów⁷⁰ – 11 jednostek samorządu terytorialnego (na łączną kwotę nominalną 2 983,7 tys. zł),
- zwolnienie z podatku od osób prawnych⁷¹ (od 1 czerwca 2020 r. do końca miesiąca, w którym stan epidemii zostanie odwołany) na kwotę 330,0 tys. zł,
- odroczenie o 6 miesięcy terminu płatności składek ZUS za miesiące od marca 2020 r. do kwietnia 2021 r. na łączną kwotę 1 100 941,4 tys. zł,
- odroczenie terminu płatności zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych za marzec i kwiecień 2020 r. – do 1 czerwca 2020 r. oraz za maj 2020 r. – do 20 grudnia 2020 r. na łączną kwotę 53 984,4 tys. zł,
- dofinansowanie Wojewódzkiego Urzędu Pracy ze środków FGŚP, wynagrodzeń pracowników nieobjętych przestoje lub obniżonym wymiarem czasu pracy w łącznej kwocie 160 387,1 tys. zł.

(akta kontroli str. 3358-3365)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Zarząd Spółki w oświadczeniach złożonych w związku z ubieganiem się o udzielenie finansowania, wymaganych pkt 9.3. umowy o pożyczkę: płynnościową z 9 grudnia 2020 r. (wg załącznika nr 9 do tej umowy) i preferencyjną z 23 grudnia 2020 r. (wg załącznika nr 8 do umowy) w pkt 2.6. oświadczeń stwierdził, że:

„2.6. Pożyczkobiorca spełnia następujące warunki przyznania wsparcia w ramach Programu:

⁶⁷ Dalej: „SUDOP”. Strona internetowa: <https://sudop.uokik.gov.pl/home>.

⁶⁸ Na podstawie art. 15q i art. 15 zzzh ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 ze zm.) – dalej ustawa COVID-19.

⁶⁹ Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 743, ze zm.), wartość pomocy publicznej jest wyrażana w kwocie pieniężnej, po przeliczeniu jej w sposób pozwalający na ustalenie kwoty, jaką otrzymałby beneficjent pomocy, gdyby została ona udzielona w formie dotacji. Sposób przeliczenia został określony w rozporządzeniu Rady Ministrów z 11 sierpnia 2004 r. ws. szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach (Dz. U. z 2018 poz. 461).

⁷⁰ Na podstawie art. 15j ustawy COVID-19.

⁷¹ Na podstawie art. 38ha ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2021 poz. 1800, ze zm.). Zwolnienie dotyczyło przychodów z budynków, które podlegają opodatkowaniu na podstawie art. 24b tej ustawy.

2.6.1 odnotowuje spadek obrotów gospodarczych (przychodów ze sprzedaży) w ujęciu wartościowym, o co najmniej 25% w dowolnym miesiącu kalendarzowym po 1 lutego 2020 r. w porównaniu do poprzedniego miesiąca kalendarzowego lub analogicznego miesiąca kalendarzowego ubiegłego roku w związku z zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19;

2.6.2 utracił zdolność produkcji lub świadczenia usług albo odbioru produktów lub usług przez zamawiających w związku z brakiem dostępności komponentów lub zasobów w związku z COVID-19;

2.6.3 nie otrzymuje płatności z tytułu sprzedaży na skutek COVID-19 w kwocie przekraczającej 25% należności.

(akta kontroli str. 1150-1155)

Tymczasem Spółka nie spełniała warunków określonych w pkt 2.6.2. i 2.6.3 ww. oświadczeń, ponieważ:

- nie została pozbawiona możliwości prowadzenia produkcji, a jedynie nastąpiło jej ograniczenie, w związku z ograniczeniem dostępności do zasobów, związanym z kapitałem ludzkim na skutek absencji (chorobowe, kwarantanna) w wyniku COVID-19. Informacje o ograniczeniu zdolności produkcyjnej, a nie o utracie zdolności produkcji, podano także w piśmie EC.CP.0762 – 2/2020 z 14 lipca 2020 r., stanowiącym załącznik do wniosku o pożyczki.
- nieotrzymane płatności z tytułu sprzedaży na skutek COVID-19 nie przekraczały 25% należności.

Zarząd Spółki wyjaśnił: „Jastrzębska Spółka Węglowa S.A. spełniała co najmniej jeden z (...) warunków w zakresie spadku przychodów ze sprzedaży w ujęciu wartościowym o co najmniej 25% w porównaniu do analogicznego okresu (miesiąca kalendarzowego) roku poprzedniego (co zostało poparte odpowiednimi danymi zawartymi w piśmie Spółki do Polskiego Funduszu Rozwoju S.A. z dnia 14 lipca 2020 r.), co było równoznaczne z możliwością ubiegania się o udział w programie. Ewentualne przyznanie pomocy oraz jej wielkość nie były, zgodnie z postanowieniami Regulaminu, uzależnione od ilości spełnianych warunków. W taki też sposób JSW interpretowała postanowienia punktu 9.3 załącznika 9 do umowy pożyczki płynnościowej z dnia 9 grudnia 2020 r. oraz załącznika 8 do umowy pożyczki preferencyjnej z 23 grudnia 2020 r. tj., że Spółka spełnia co najmniej jeden z warunków udziału w programie, co było spójne z postanowieniami i wymogami Regulaminu rządowego programu "Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla Dużych Firm". Tym samym Spółka nie potwierdziła, iż spełnia łącznie wszystkie trzy warunki. (...) Z uwagi na fakt, że Regulamin rządowego programu "Tarcza Finansowa Polskiego Funduszu Rozwoju dla Dużych Firm" wymagał spełnienia jednego warunku i Spółka wykazała jego spełnienie odpowiednimi danymi, JSW nie przekazywała do PFR lub firm doradczych PFR informacji/dokumentów w zakresie spełnienia innych warunków udziału w programie.”

(akta kontroli str. 3324-3325)

NIK nie podziela przedstawionego powyżej stanowiska Zarządu ponieważ z treści złożonych przez Zarząd oświadczeń wynika, że potwierdzono w nich jednoznacznie spełnienie wszystkich trzech warunków. Niezależnie od powyższego, NIK podziela opinię, że spełnienie tylko jednego warunku było wystarczającą podstawą do ubiegania się o udzielenie finansowania programowego.

(akta kontroli str. 1151, 1154)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK, Spółka spełniła warunki uczestnictwa w Programie, a na etapie ich weryfikacji przez PFR, w ramach składania wniosku o pożyczki płynnościową i preferencyjną, udzielała wyjaśnień i przedstawiała wymagane informacje,

dotatkowe dane oraz dokumenty, które potwierdzały stan faktyczny, w tym sytuację ekonomiczno-finansową Spółki.

Zdaniem NIK, prawidłowe potwierdzenie stanu faktycznego nie dotyczyło oświadczeń do umowy pożyczki płynnościowej i umowy pożyczki preferencyjnej. Pomimo że Spółka spełniała jeden warunek⁷² stanowiący wystarczającą podstawę do ubiegania się o udzielenie przez PFR finansowania programowego, to w złożonych ww. oświadczeniach Zarząd Spółki niezgodnie ze stanem rzeczywistym wskazał spełnienie dwóch innych warunków, które wg Regulaminu także mogły stanowić podstawę ubiegania się o przyznanie ww. wsparcia.

OBSZAR

2. Wykorzystanie i rozliczanie udzielonego wsparcia finansowego oraz jego uzyskane efekty

2.1 Umowa pożyczki płynnościowej

Opis stanu faktycznego

W dniu 17 grudnia 2020 r. na wyodrębniony rachunek bankowy Spółka otrzymała pożyczkę płynnościową w wys. 1 000 000 tys. zł. W okresie od 21 grudnia 2020 r. do 5 marca 2021 r. Spółka wydatkowała całość pożyczki, w tym ponad 60% na wynagrodzenia i pochodne z nimi związane, zaś pozostałą kwotę na finansowanie bieżącej działalności Spółki, w tym rozliczenia z kontrahentami.

Szczegółowej analizie poddano wybrane 22 wydatki⁷³ na łączną kwotę 619 935,2 tys. zł, co stanowiło 62% wykorzystanej pożyczki. Wszystkie poddane badaniu wydatki poniesione zostały na cele przewidziane umową pożyczki i zostały wydatkowane w okresie od 21 grudnia 2020 r. do 2 marca 2021 r.

(akta kontroli str. 1531-1606)

Spółka do 30 czerwca 2022 r. dokonała na rzecz PFR spłaty przedmiotowej pożyczki w łącznej kwocie 279 519 780,83 zł, w tym 264 800 000,00 zł kapitału głównego⁷⁴ oraz 14 719 780,83 zł odsetek od kapitału⁷⁵. Powyższych spłat Spółka dokonała w terminach i w wysokościach rat określonych w umowie pożyczki (punkt 6.1.1.), z uwzględnieniem zmian dokonanych aneksem nr 3 z 25 czerwca 2021 r.⁷⁶ zawartym na wniosek Spółki z dnia 17 czerwca 2021 r., w którym jako uzasadnienie Spółka podała: „W związku z obecnymi niekorzystnymi warunkami rynkowymi, w szczególności notowanymi na rynku niższymi cenami węgla w odniesieniu do przedłożonych w październiku 2020 projekcji JSW na 2021 r. (o których Pożyczkobiorca wcześniej rozmawiał z Pożyczkodawcą), Pożyczkobiorca wnosi o wyrażenie przez Polski Fundusz Rozwoju S.A. zgody na odroczenie terminów płatności dwóch rat kapitałowych (...)⁷⁷. Wniosek ten dotyczył również odroczenia dwóch rat kapitałowych pożyczki preferencyjnej, przypadających do spłaty na koniec czerwca i września 2021 r. PFR nie przystał na zaproponowany przez Spółkę harmonogram odroczenia tych dwóch rat, zgadzając się jednak na znaczne obniżenie wysokości tych dwóch rat kapitałowych (w przypadku pożyczki płynnościowej z 71 428 571,43 do 10 000 000,00 zł, zaś w przypadku pożyczki preferencyjnej z 12 400 000,00 zł do 1 000 000,00 zł).

⁷² Spadek obrotów gospodarczych (przychodów ze sprzedaży) w ujęciu wartościowym, o co najmniej 25% (...) w związku z zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19.

⁷³ Próbę wybrano w sposób celowy. Z czego 16 z nich dotyczyło wypłaty wynagrodzeń i ich pochodnych, zaś sześć dotyczyło rozliczeń z kontrahentami Spółki.

⁷⁴ 28 czerwca 2021 r. oraz 30 września 2021 r. spłacono po 10 000 000,00 zł zaś w dniu 31 grudnia 2021 r. oraz 30 marca 2022 r. spłacono po 81 600 000,00 zł.

⁷⁵ 28 czerwca 2021 r. spłacono 5 390 410,96 zł; 30 września 2021 r. spłacono 1 871 506,85 zł; 31 grudnia 2021 r. spłacono 2 101 369,86 zł; 30 marca 2022 r. spłacono 2 777 424,66 zł.

⁷⁶ Zmniejszono dwie pierwsze raty z 77 428 571,43 zł do 10 000 000 zł każda, zwiększono kolejnych 11 rat z 77 428 571,43 zł do 81 600 000 zł każda, a ostatniej (płatnej do 30 września 2024 r.) raty z 77 428 571,43 zł do 82 400 000 zł.

⁷⁷ Przypadających do spłaty na koniec czerwca i września 2021 r.

(akta kontroli str. 1627-1640)

Na podstawie umów pożyczek (płynnościowej i preferencyjnej), Spółka była zobowiązana do wypełnienia obowiązków związanych z monitoringiem i sprawozdawczością określoną w załączniku 4 do umowy. Spółka terminowo dostarczała do PFR miesięczne dane finansowe, operacyjne i informacje jakościowe stanowiące tzw. pakiet informacyjny, co było zgodne z pkt 1.2. załącznika 4 do umowy. W ramach danych oraz informacji ujętych w każdym pakiecie informacyjnym, Spółka przekazywała arkusze danych finansowych i operacyjnych oraz dane jakościowe wymagane przez PFR, w tym pliki JPK⁷⁸. Przekazywała także, stosownie do obowiązku określonego w punkcie 2.1. załącznika 4 do umowy, jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania finansowe za 2020 i 2021 rok wraz z opinią biegłego rewidenta, a także półroczne i kwartalne sprawozdania finansowe w tych latach⁷⁹. Ponadto przedstawiała *zaświadczenia o zgodności z celem i brakiem przypadku naruszenia* (stanowiących załącznik 7 do umowy pożyczki preferencyjnej jak i płynnościowej). Spółka w 2021 r. nie zalegała z podatkami ani ze składkami na ubezpieczenie społeczne.

(akta kontroli str. 1495-1530, 1651-1667, 2604-2607 pliki nr 53-135)

2.2 Umowa pożyczki preferencyjnej

Opis stanu
faktycznego

W dniu 30 grudnia 2020 r. na wyodrębniony rachunek bankowy Spółka otrzymała pożyczkę preferencyjną w wys. 173 600,00 tys. zł. W okresie od 8 marca do 15 marca 2021 r. Spółka wydatkowała całość pożyczki. Ponad 97% wydatkowano na wynagrodzenia i pochodne z nimi związane.

Szczegółowej analizie poddano wybrane 20 wydatków⁸⁰ na łączną kwotę 173 597 893,00 zł, co stanowiło blisko 100% wykorzystanej pożyczki. Wszystkie poddane badaniu wydatki poniesione zostały na cele przewidziane umową pożyczki i zostały wydatkowane w okresie od 8 do 15 marca 2021 r.

(akta kontroli str. 1607-1626)

Spółka do 30 czerwca 2022 r. spłaciła na rzecz PFR pożyczkę preferencyjną w kwocie łącznej 24 235 123,54 zł, z tego 22 218 755,00 zł kapitału głównego⁸¹ oraz 2 016 368,54 zł odsetek od kapitału⁸².

(akta kontroli str. 1631-1640)

Wnioskiem z 30 marca 2021 r. Spółka zwróciła się do PFR o umorzenie części pożyczki preferencyjnej, szacując faktyczną szkodę COVID na kwotę [...]TP zł⁸³, po uwzględnieniu w skumulowanej EBITDA za okres marzec-sierpień 2020 r. (ustalenie okresu szkody przedstawiono w pkt 1.1.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego) wynoszącej [...]TP zł, korekt dotyczących⁸⁴:

⁷⁸ Jednolity plik kontrolny – tj. zbiór danych, tworzony z systemów informatycznych podmiotu poprzez bezpośredni eksport danych. Zbiór ten zawiera informacje o operacjach gospodarczych za dany okres, posiada ustandaryzowany układ i format, który pozwala na jego przetwarzanie i ułatwia proces kontroli.

⁷⁹ Za 2020 r. w dniu 18 marca 2021 r.; za I kw. 2021 r. w dniu 20 maja 2021 r.; za I półrocze 2021 r. w dniu 19 sierpnia 2021 r.; za III kw. 2021 r. w dniu 18 listopada 2021 r.; za 2021 r. w dniu 17 marca 2022 r.; za I kw. 2022 r. w dniu 19 maja 2022 r.

⁸⁰ Próbie wybrano w sposób celowy – 20 największych wydatków. Z czego 17 dotyczyło podatku od nieruchomości dla różnych gmin, dwa dotyczyły wypłaty wynagrodzeń i ich pochodnych, a jeden dotyczył zryczałtowanego podatku dochodowego od osób prawnych.

⁸¹ 28 czerwca 2021 r. spłacono 1 000 000,00 zł; 30 września 2021 r. spłacono 483 340,00 zł; 31 grudnia 2021 r., 30 marca i 30 czerwca 2022 r. spłacono po 6 911 805,00 zł.

⁸² 28 czerwca 2021 r. spłacono 1 070 136,99 zł; 28 września 2021 r. spłacono 331 013,7 zł; 28 grudnia 2021 r. spłacono 161 926,53 zł; 28 marca 2022 r. spłacono 235 048,71 zł, 28 czerwca 2022 r. spłacono 218 242,61 zł.

⁸³ Skumulowana EBITDA za okres III-VIII.2020 r.

⁸⁴ Zgodnie z pkt 13.17 umowy pożyczki preferencyjnej: EBITDA oznacza, w odniesieniu do okresu szkody COVID, wynik z działalności operacyjnej pożyczkobiorcy: (a) po dodaniu wszelkich kwot wynikających z (i) amortyzacji oraz (ii) kwot finansowanych przez Skarb Państwa (bezpośrednio lub pośrednio np. z FGŚP, Funduszu Pracy) lub jednostki samorządu terytorialnego lub współfinansowanych przez Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego (w kwocie współfinansowanej przez Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego) w ramach pakietów działań

- a) kosztów operacyjnych z tytułu:
 - kosztów wynagrodzeń dofinansowanych ze środków FGŚP (za lipiec oraz sierpień 2020 roku) na kwotę 89 736 963,47 zł⁸⁵,
 - kosztów ubezpieczeń społecznych dofinansowanych ze środków FGŚP (za lipiec oraz sierpień 2020 roku) na kwotę 17 146 571,69 zł,
- b) pozostałych przychodów operacyjnych z tytułu:
 - otrzymanego w dniu 3 marca 2021 r. odszkodowania w kwocie [...]TP zł dotyczącego pożaru⁸⁶ z dnia 30 marca 2020 r. w jednej z kopalń,
 - otrzymania w sierpniu 2020 r. kwoty 53 560 295,24 zł dot. wynagrodzeń oraz ubezpieczeń społecznych dofinansowanych ze środków FGŚP,
- c) pozostałych kosztów operacyjnych z tytułu dokonanego w wyniku testów na utratę wartości odpisu aktualizującego wartość bilansową majątku trwałego w kwocie [...]TP zł oraz rozwiązania odpisów aktualizujących w kwocie [...]TP zł – per saldo [...]TP zł.

W wyniku rekalkulacji przez PFR, potwierdzonej przez Spółkę w dniu 2 września 2021 r., wyliczona faktyczna szkoda COVID została ustalona w kwocie 118,9 mln zł.

PFR 23 września 2021 r. poinformował Spółkę o umorzeniu części pożyczki preferencyjnej na kwotę 89 175,0 tys., z zastrzeżeniem jego przyjęcia przez JSW w formie oświadczenia do dnia 28 września 2021 r. Spółka 28 września 2021 r. złożyła wymagane oświadczenie o przyjęciu zwolnienia z długu.

(akta kontroli str. 1170-1173, 1183-1494, 2617 plik nr 153, 3276-3279)

W związku z weryfikacją faktycznej szkody COVID na potrzeby częściowego umorzenia pożyczki preferencyjnej, pismem z dnia 21 lipca 2021 r. Spółka przesłała do PFR zestawienie wykorzystania pożyczki preferencyjnej⁸⁷ oraz zestawienie przelewów pochodzących z systemu księgowego SZYK dotyczących operacji gospodarczych finansowanych środkami pożyczki preferencyjnej.

(akta kontroli str. 1641-1650)

Obowiązki informacyjne były realizowane łącznie dla obu pożyczek (preferencyjnej oraz płynnościowej) i zostały przedstawione w punkcie 2.1 wystąpienia pokontrolnego, w ramach opisu monitoringu dot. umowy pożyczki płynnościowej.

2.3 Efekty udzielonego wsparcia PFR w postaci pożyczek

W efekcie otrzymania z PFR wsparcia w postaci pożyczki płynnościowej i preferencyjnej Spółka m.in. terminowo regulowała swoje zobowiązania publicznoprawne, zobowiązania wobec kontrahentów, jak i zobowiązania wobec pracowników z tytułu wynagrodzeń. Sytuacja finansowa Spółki uległa polepszeniu

przeciwdziałających negatywnym skutkom epidemii COVID; (b) przed uwzględnieniem zysków lub strat wynikających z podwyższenia lub obniżenia wyceny jakiegokolwiek składnika majątku (w tym odpisów z tytułu wartości aktywów) chyba, że Pożyczkobiorca wykaże, że wynikają one w sposób jednoznaczny, bezpośrednio lub pośrednio z epidemii COVID) - w każdym przypadku w zakresie dodanym, odjętym lub uwzględnionym - stosownie do okoliczności - w celu określenia zysków operacyjnych Pożyczkobiorcy, przed uwzględnieniem opodatkowania oraz wyników z działalności finansowej, oraz w taki sposób, aby żadna kwota nie została uwzględniona więcej niż jeden raz. Dodatkowo EBITDA może zostać skorygowana o wyniki na transakcjach o charakterze jednorazowym w sytuacji, w której Pożyczkobiorca jest w stanie wykazać, że wynikają one w sposób jednoznaczny, bezpośrednio lub pośrednio z epidemii COVID.

⁸⁵ Wg pkt 13.15 umowy pożyczki preferencyjnej: Na potrzeby kalkulacji Faktycznej Szkody COVID nie będą uwzględniane koszty finansowane przez Skarb Państwa (bezpośrednio lub pośrednio np. z FGŚP, Funduszu Pracy) lub jednostki samorządu terytorialnego lub współfinansowanych przez Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego (w kwocie współfinansowanej przez Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego) w ramach pakietów działań przeciwdziałających negatywnym skutkom epidemii.

⁸⁶ Zgodnie z pkt 13.5 umowy pożyczki preferencyjnej, koszty o charakterze jednorazowym dotyczące pożarów w kopalniach zostały uwzględnione przez PFR w kalkulacji kwoty tej pożyczki warunkowo, tj. w przypadku uzyskania rekompensaty od ubezpieczyciela korekta EBITDA wynikająca ze zdarzeń jednorazowych miała być pomniejszona o wysokość przyznanego świadczenia z tytułu ubezpieczenia.

⁸⁷ Wskazując datę operacji, kwotę operacji i rodzaj zobowiązania.

w 2021 r. w porównaniu do 2020 r., co w szczególności dotyczyło okresu od września, natomiast znaczna poprawa sytuacji finansowej Spółki nastąpiła w I kwartale 2022 r. – głównie w wyniku wzrostu cen węgla na rynkach światowych.

Sprzedaż węgla w latach 2019, 2020 i 2021 wzrosła odpowiednio: z 13 786,7 tys. ton do 13 967,6 tys. ton, a następnie do 14 944,6 tys. ton, przy jednoczesnym spadku wydobycia węgla z 14 762,0 tys. ton (2019 r.) do 14 385,0 tys. ton (2020 r.), a następnie do 13 754,3 tys. ton (2021 r.). W latach 2019, 2020 i 2021 systematycznie spadała wydajność wydobycia przeliczona na jednego pracownika zatrudnionego w Spółce, która to wynosiła w ww. okresie odpowiednio: 669,8; 645,0 i 622,3 ton na osobę. Z kolei zapasy węgla na koniec 2020 r. wzrosły do 2 014,1 tys. ton w porównaniu do 1 616,3 tys. ton na koniec 2019 r., a następnie spadły na koniec 2021 r. do 790,2 tys. ton.

Zarząd Spółki odnośnie do przyczyn spadku wydobycia wyjaśnił, że „w roku 2020 wydobycie węgla wyniosło 14 385,0 tys. ton i było niższe o (-377,0 tys. ton) w stosunku do roku 2019. Jednakże w okresie przed pandemią tj. styczeń-luty 2020 r. wydobycie węgla netto wyniosło [...]TP ton, a w analogicznym okresie roku 2019 wyniosło [...]TP ton, tj. o [...]TP węgla więcej. Największe odchylenie przypada na miesiące pandemii tj. marzec, kwiecień, maj, czerwiec 2020 r. porównując do analogicznego okresu roku 2019 jest to spadek o [...]TP. Do czasu wybuchu pandemii wydobycie w roku 2020 było większe od wydobycia w roku 2019. Dodatkowo na spadek wydobycia węgla w roku 2020 w stosunku do roku 2019 prócz oczywistych konsekwencji wynikających z COVID-19, wpływ miała m.in. Kopalnia Budryk [...]TP, czego główną przyczyną było krótkotrwałe zapalenie metanu w ścianie Cz-2, w pokładzie 405/1 na poziomie 1290, dodatkowo pogorszyły się warunki stropowe w ścianie Bw-3 w pokładzie 401 wynikające z ograniczonego postępu i ograniczonego ruchu w związku z COVID-19. Pozostałe Zakłady w roku 2020 odnotowały wzrost wydobycia węgla [...]TP

W roku 2021 wydobycie węgla wyniosło 13 754,3 tys. ton i było niższe w stosunku do roku 2020 o (-630,7 tys. ton). Na spadek wydobycia w roku 2021 oprócz oczywistych konsekwencji wynikających z COVID-19, wpływ miała m.in. Ruch Borynia [...]TP, czego główną przyczyną były problemy z przejeżdżaniem w strefie uskoku i utrzymaniem stropu (...). Dodatkowo KWK Jastrzębie-Bzie [...]TP w roku 2021 planowała głównie roboty przygotowawcze (drażenie chodników) mające na celu przygotowanie ścian do eksploatacji na przyszłe lata, stąd też tak duża różnica w wydobyciu węgla w tej kopalni rok do roku (wydobycie węgla w roku 2021 pochodzi tylko z robót przygotowawczych)”.

Przychody Spółki ze sprzedaży ogółem (podobnie jak przychody z tytułu sprzedaży węgla) spadły w 2020 r. w porównaniu do 2019 r., a następnie wzrosły w 2021 r. w porównaniu do 2020 r. i kształtowały się następująco: 11 268 779 tys. zł (w tym przychody ze sprzedaży węgla 7 372 129 tys. zł); 8 669 512 tys. zł (w tym 5 491 892 tys. zł ze sprzedaży węgla); 13 550 345 tys. zł (w tym 8 220 560 tys. zł ze sprzedaży węgla), przy czym za I kw. 2022 r. przychody te wyniosły 6 570 073 tys. zł (w tym 4 372 137 tys. zł ze sprzedaży węgla). Średnia cena zbytu węgla znacząco wzrosła w I kw. 2022 r., w porównaniu do średniej ceny zbytu węgla w latach 2019-2021, bowiem w I kw. 2022 r. wynosiła 1 077,53 zł za tonę, podczas gdy w latach 2019, 2020 i 2021 r. cena ta wynosiła odpowiednio: 534,73; 393,19 i 550,07 zł za tonę.

W latach 2019-2022 (I kw.) EBITDA⁸⁸ Spółki wyniosła, odpowiednio: 1 406 906 tys. zł, (-) 813 303 tys. zł, 1 567 069 tys. zł i 2 516 206 tys. zł, zaś wynik finansowy netto: 330 406 tys. zł, (-)1 541 050 tys. zł, 329 843 tys. zł i 1 776 677 tys. zł.

W latach 2019-2021 w Spółce wzrosły zobowiązania, które wynosiły odpowiednio: 6 120 494 tys. zł, 7 611 348 tys. zł i 8 402 732 tys. zł, przy jednoczesnym spadku nakładów inwestycyjnych (CAPEX), które wynosiły, odpowiednio: 2 050 586 tys. zł, 1 552 302 tys. zł i 1 357 695 tys. zł.

Spadek nakładów w latach 2020 i 2021, jak wyjaśnił Zarząd Spółki, „spowodowany był głównie pandemią COVID-19. W dniu 28.07.2020 roku w JSW przyjęty został Plan Oszczędnościowy, w wyniku którego nakłady inwestycyjne zostały ograniczone do niezbędnego minimum. Natomiast w 2021 roku nakłady inwestycyjne zostały ograniczone do możliwości finansowych JSW oraz zapewniających wydobycie węgla na stabilnym poziomie w horyzoncie krótkoterminowym.” Z kolei odnośnie do wzrostu zobowiązań Zarząd podał, że w 2020 r. spowodowany był on w głównej mierze pozyskaniem wsparcia z PFR, zaś w 2021 r. głównie ze wzrostu zobowiązań wobec spółek z Grupy Kapitałowej w ramach usługi zarządzania gotówką tzw. cashpooling⁸⁹.

W latach 2019-2022 (I kwartał) wybrane wskaźniki ekonomiczne Spółki kształtowały się następująco:

- wskaźnik ogólnego zadłużenia⁹⁰ wynosił, odpowiednio: 0,44; 0,55; 0,56 i 0,47.
- wskaźnik płynności bieżącej⁹¹ wynosił, odpowiednio: 0,73; 0,75; 0,75 i 1,04.

Zatrudnienie w latach 2019-2021 kształtowało się na podobnym poziomie (odpowiednio: 22 038; 22 302 i 22 103 etatu), natomiast w I kw. 2022 r. spadło do 21 229 etatów. Zarząd Spółki wyjaśnił, że „spadek przeciętnego zatrudnienia w roku 2021, w porównaniu do roku 2020 nastąpił głównie w skutek odejść pracowników na emerytury, a także z powodu zwolnień z przyczyn związanych z pracownikiem (porozumienia stron, dyscyplinarne, wypowiedzenia i inne). Natomiast porównując I kwartał 2022 z rokiem 2021 spadek stanu zatrudnienia nastąpił wskutek przekazania pracowników do Spółki Restrukturyzacji Kopalń, w wyniku podpisanej umowy zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa w postaci zakładu górniczego OG (obszaru górniczego – przyp. NIK) „Jastrzębie III” KWK „Jastrzębie-Bzie”, w oparciu o tryb przewidziany w art. 8a ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego z dnia 7 września 2007r. z późniejszymi zmianami. Dodatkowo informujemy, że w okresie od 1 stycznia 2021 do 31 marca 2022 Spółka zatrudniła 2 226 pracowników (wraz z alokacjami pracowników ze Spółek Grupy Kapitałowej).”

Jak wyjaśnił Zarząd Spółki, otrzymanie z PFR dwóch pożyczek „pozwoлиło JSW utrzymać płynność finansową, terminowo regulować swoje zobowiązania, w tym również zobowiązania wobec pracowników oraz ochronić miejsca pracy. W przypadku nie otrzymania ww. wsparcia Spółka odnotowywałaby problemy płynnościowe, co skutkowałoby nieterminowym regulowaniem swoich zobowiązań, a w skrajnym przypadku zaprzestaniem ich regulowania. Spółka musiałaby podejmować wszelkie możliwe kroki ograniczające wypływ gotówki, w tym znacząco ograniczone zostałyby nakłady inwestycyjne. Wstrzymane zostałyby płatności do spółek z GK JSW oraz w całości umorzone zostałyby Certyfikaty Inwestycyjne JSW

⁸⁸ Przychody – koszty operacyjne bez amortyzacji. Spółka prowadzi rachunkowość wg MSR. Sposób wyliczenia EBITDA dla potrzeb ustalenia szkody COVID łącznie z dokonanymi korektami w tym zakresie przedstawiono w pkt 1.1.1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

⁸⁹ Metoda zarządzania finansami w oparciu o umowę o wspólnym zarządzaniu płynnością finansową lub umowę konsolidacji rachunków bankowych – usługa finansowa umożliwiająca wzajemne bilansowanie sald rachunków spółek należących do tej samej grupy kapitałowej. Cashpooling rzeczywisty (CPR) w Grupie funkcjonuje od 2013 r.

⁹⁰ Wyliczony jako stosunek zobowiązań razem do aktywów ogółem.

⁹¹ Wyliczony jako stosunek aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych.

Stabilizacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego. Natomiast obniżenie poziomu gotówki, w tym również na skutek umorzenia Certyfikatów Inwestycyjnych FIZ, do poziomów niezgodnych z warunkami umów finansowania rodziło ryzyko istotnego naruszenia tych umów. Podjęte zostałyby również działania mające na celu renegocjowanie umów finansowania w zakresie zmiany harmonogramu spłat oraz wskaźników finansowych, aby nie spowodować naruszenia warunków umowy. Tym samym Spółka rozpoczęłaby proces restrukturyzacji finansowania.”

(akta kontroli str. 1760-2466, 3354-3357, 3366, 3294-3316)

2.4 Koszty pracy w związku z COVID-19

W Porozumieniu w sprawie zasad wynagradzania pracowników za czas gotowości do pracy oraz wykonujących pracę w trybie nadzwyczajnym na czas trwania pandemii koronawirusem (COVID-19), zawartym 31 marca 2020 r. z reprezentatywnymi organizacjami związkowymi⁹² postanowiono m.in., że: „za czas niewykonywania pracy w okresie przestoju i gotowości do świadczenia pracy pracownikom, którym uniemożliwiono wykonanie obowiązków zawodowych należy wypłacać wynagrodzenie w wysokości 80% wynagrodzenia wyliczonego jak średnia urlopowa za dni przepracowane w dni robocze (bez uwzględniania dniówek ponadnormatywnych, tj. za soboty, niedziele i święta oraz nadgodziny w dni robocze) z okresu trzech miesięcy poprzedzających podpisanie niniejszego Porozumienia, tj. grudnia 2019, stycznia 2020 i lutego 2020. (...). Za czas gotowości do pracy pracownikom nie przysługują inne składniki wynagrodzenia oraz świadczenia pracownicze poza wynagrodzeniem wymienionym w pkt 1”. Według ww. porozumienia, miało ono wejść w życie z dniem 10 marca 2020 r. i obowiązywać przez czas trwania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, w związku z zakażeniami COVID-19 lub stanu nadzwyczajnego z tym związanego.

Do ww. Porozumienia w dniu 10 czerwca 2020 r. zawarto aneks, w którym postanowiono m.in., że „za czas niewykonywania pracy w okresie przestoju i gotowości do świadczenia pracy pracownikom, którym uniemożliwiono wykonanie obowiązków zawodowych należy wypłacić wynagrodzenie w wysokości 100% wynagrodzenia wyliczonego jak średnia urlopowa za dni przepracowane w dni robocze (bez uwzględniania dniówek ponadnormatywnych, tj. za soboty, niedziele i święta oraz nadgodzin w dni robocze) z okresu trzech miesięcy, tj. grudnia 2019, stycznia 2020 i lutego 2020. (...), a posiłki zostaną zrealizowane w ekwiwalencie pieniężnym z wypłatą wynagrodzeń na zasadach Porozumienia z dnia 6 listopada 2019 r. (w sprawie uprawnienia do posiłków za dni przepracowane pracowników JSW S.A. nieobjętych rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów⁹³ wymienionych w § 1 porozumienia z dnia 24 października 2019 roku – przyp. NIK). Postanowiono również, że aneks ten wszedł w życie z mocą wsteczną z dniem 10 marca 2020 r.

Zarząd Spółki wyjaśnił, że: „W dniu 7.06.2020 r. w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach odbyło się spotkanie z udziałem Wicepremiera Pana Ministra Jacka Sasina, Wojewody Śląskiego, Głównego Inspektora Sanitarnego, strony społecznej a także Zarządów JSW S.A. i PGG S.A. W trakcie spotkania podjęto decyzję, że w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A., w związku z wysokim poziomem zachorowań

⁹² Tj. Zakładową Organizacją Koordynacyjną NSZZ „Solidarność” JSW S.A.; Związkiem Zawodowym „Kadra” Pracowników JSW S.A.; Federacją Związków Zawodowych Górników JSW S.A. Zgodnie z art. 25³ ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 854) Reprezentatywną zakładową organizacją związkową jest zakładowa organizacja związkowa: 1) będąca jednostką organizacyjną albo organizacją członkowską ponadzakładowej organizacji związkowej uznanej za reprezentatywną w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego, zrzeszająca co najmniej 8% osób wykonujących pracę zarobkową zatrudnionych u pracodawcy lub 2) zrzeszająca co najmniej 15% osób wykonujących pracę zarobkową zatrudnionych u pracodawcy.

⁹³ Dz.U. z 1996 Nr 60 poz. 279; dalej: „rozporządzenie ws. profilaktycznych posiłków i napojów”.

na COVID-19, zatrzymane będą na okres trzech tygodni dwie kopalnie tj. KWK Budryk i KWK Knurów-Szczygłowice. W trakcie ww. spotkania uzgodniono, że pracownicy tych kopalń w związku z nadzwyczajną sytuacją spowodowaną czynnikami zewnętrznymi (pandemia) niezależnymi od nich, w okresie wstrzymania funkcjonowania zakładu otrzymywać będą pełne wynagrodzenie za pracę. Informacja ta opublikowana została także na stronie internetowej MAP. W ślad za tym, w dniu 10.06.2020r. podpisany został aneks do Porozumienia z dnia 31.03.2020 r. gwarantujący pracownikom JSW S.A. 100% wynagrodzenia. (...) Posiłki profilaktyczne zgodnie z zapisami Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28.05.1996r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów należą się pracownikom wyłącznie za czas pracy w warunkach szczególnych. Zgodnie z deklaracją Wicepremiera Ministra Jacka Sasina, że w okresie przestoju spowodowanego zatrzymaniem kopalń górnicy nie poniosą żadnych strat finansowych, Spółka zdecydowała o wypłacie za czas postojów posiłków, tj. świadczenia płacowego podlegającego oskładkowaniu i opodatkowaniu, do którego, zgodnie z Porozumieniem z dnia 06.11.2019 r. uprawnieni są pracownicy nieobjęci Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28.05.1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów.” Ponadto Zarząd Spółki wskazał, że przedmiotowe decyzje, stanowiące element bieżącego prowadzenia spraw Spółki, zgodnie z § 12 ust. 1 Statutu i art. 368 § 1 k.s.h., leżały w gestii Zarządu JSW S.A.

Zarząd Spółki w dniu 1 lipca 2020 r. zawarł z reprezentatywnymi organizacjami związkowymi⁹⁴ Porozumienie w sprawie zasad wynagradzania pracowników, którzy wykonywali pracę w trybie nadzwyczajnym tj. w okresie wstrzymania wydobywania i wprowadzenia dni postojowych w kopalniach JSW S.A. w związku z trwającą pandemią koronawirusa (COVID-19), w którym postanowiono m.in., że „zachodzi konieczność zmotywowania pracowników, którzy podejmowali pracę w tym okresie w celu zabezpieczenia mienia zakładu oraz ratowania miejsc pracy. (...). Pracownikom świadczącym pracę w okresie wstrzymania wydobywania oraz wprowadzenia dni postojowych wypłacić dodatkowe wynagrodzenie wg następujących zasad: za czas świadczenia pracy w ww. okresie należy wypłacić dodatkowe wynagrodzenie do każdej przepracowanej dniówki w wysokości 20% wynagrodzenia wyliczonego jak średnia urlopowa za dni przepracowane w dni robocze (bez uwzględniania dniówek ponadnormatywnych, tj. za soboty, niedziele i święta oraz nadgodzin w dniu robocze) z okresu trzech miesięcy tj. grudnia 2019, stycznia 2020 i lutego 2020.”. Postanowiono również, że przedmiotowe porozumienie będzie obowiązywało z mocą wsteczną od 1 maja 2020 r.

W wyniku realizacji powyższych porozumień koszty wynagrodzeń za okres od maja do września 2020 r. wraz z narzutami wyniosły dodatkowo:

- z tytułu wypłaty dodatkowych 20% za niewykonywanie pracy w okresie przestoju (różnica pomiędzy 80%, a 100%) - [...]TP zł;
- z tyt. ekwiwalentu w okresie przestoju za posiłki profilaktyczne - [...]TP zł;
- z tytułu wypłaty dodatkowych 20% za pracę wykonywaną w okresie przestoju - [...]TP zł.

Zagadnienia wypłat powyższych wynagrodzeń przedstawiono także w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 2662-2665, 3265-3316, 3331-3340, 3343-3352)

⁹⁴ Tj. Zakładową Organizacją Koordynacyjną NSZZ „Solidarność” JSW S.A.; Związkiem Zawodowym „Kadra” Pracowników JSW S.A.; Federacją Związków Zawodowych Górników JSW S.A.

W latach 2020-2021 Zarząd Spółki podjął uchwały⁹⁵, którymi postanowił, że gdy zajdzie potrzeba zgłoszona ze strony szpitali, to do pracy w szpitalach, które zwróca się do Spółki o taką pomoc zostaną oddelegowani:

- ratownicy górniczy posiadający kurs kwalifikowanej pierwszej pomocy⁹⁶;
- pracownicy kopalń posiadający kurs sanitariusza⁹⁷;
- pracownicy posiadający kurs kwalifikowanej pierwszej pomocy⁹⁸,

a wynagrodzenia za ww. pracę zapłaci Spółka. Wynagrodzenie obliczane było w zróżnicowany sposób (w zależności od treści ww. uchwał⁹⁹), a dodatkowo do każdej przepracowanej dniówki w szpitalu osobom tym wypłacano dodatek w kwocie [...]TP.

Zarząd Spółki odnosząc się do ww. uchwał wyjaśnił m.in., że podjęto je „Na wniosek szpitali, które zwracały się o pomoc w ich działalności w sytuacji covidowej, Sztab Kryzysowy JSW podczas swoich spotkań, ocenił za właściwą potrzebę wsparcia w miarę możliwości i sił kopalń, które zatrudniają ratowników górniczych posiadających Kurs Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy (KKPP) oraz pracowników posiadających kurs sanitariusza. Sztab Kryzysowy rekomendował Zarządowi JSW S.A. podejmowanie stosownych uchwał (...)”, a odnosząc się do wypłaty dodatku za oddelegowanie w wys. [...]TP, wyjaśnił, że: „Praca w warunkach zagrożenia covidowego przy bezpośredniej obsłudze zakażonych, okazała się trudna dla pracowników spoza zawodowej służby zdrowia. Dodatkowo występował strach przed potencjalnym przeniesieniem zakażenia na swoich bliskich. Pracownicy nie wykazywali zainteresowania w deklarowaniu pomocy. Przeprowadzony wywiad wskazywał, że pracownicy oczekują też odpowiedniej gratyfikacji pieniężnej wynikającej z obciążenia psychicznego pracujących przy obłożeniu chorych. Sztab Kryzysowy, na posiedzeniu w dniu 4.11.2020 r. zaproponował jednolitą formę wynagradzania, zawierającą dodatek, którego wysokość określił Zarząd JSW S.A. na Posiedzeniu, podejmując Uchwałę nr 657/X/2020”.

Na powyższe wynagrodzenia wypłacone za okres od listopada 2020 r. do marca 2022 r. Spółka wydatkowała wraz z narzutami łącznie [...]TP zł, w tym [...]TP zł stanowił dodatek do dniówki w wysokości [...]TP zł. Wynagrodzenie wypłacone za grudzień 2020 r. oraz styczeń i luty 2021 r. było współfinansowane z pożyczek otrzymanych z PFR i dla tak oddelegowanych osób wyniosło [...]TP zł brutto ([...]TP zł z narzutami ZUS). Zarząd Spółki wyjaśnił „W systemach kadrowo-płacowych nie występuje powiązanie konkretnej wypłaty ze źródłem finansowania. Wypłata pensji dla poszczególnych pracowników obciążała rachunek płacowy. Uznanie rachunku płacowego następowało zarówno ze środków PFR jak i z rachunku bieżącego Spółki. Bowiem wynagrodzenia w tych okresach pokrywane były również w części ze środków własnych”.

(akta kontroli str. 2702-2706, 3291-3316, 3331-3335, 3343-3352)

W drugim roku pandemii, tj. w 2021 r. koszty Spółki związane z wypłatą wynagrodzeń miesięcznych¹⁰⁰ wzrosły do [...]TP zł w porównaniu do pierwszego roku pandemii (2020 r.), kiedy wyniosły [...]TP zł. Jednocześnie kształtowały się one w 2021 r.

⁹⁵ (1) uchwała nr 657/X/2020 z dnia 12 listopada 2020 r.; (2) uchwała nr 674/X/2020 z dnia 17 listopada 2020 r.; (3) uchwała nr 716/X/2020 z dnia 1 grudnia 2020 r.; (4) uchwała nr 208/X/2021 z dnia 30 marca 2021 r.; (5) uchwała nr 226/X/2021 z dnia 8 kwietnia 2021 r.

⁹⁶ Pierwsza i druga ww. uchwała.

⁹⁷ Druga, trzecia i piąta ww. uchwała.

⁹⁸ Czwarta i piąta ww. uchwała.

⁹⁹ Przykładowo w jednej z uchwał: na zasadach równoważnych, jak za czas pracy w górniczym pogotowiu ratowniczym, odbytym w trybie skoszarowanym, zaś w innej wyliczone jak za dniówkę urlopową.

¹⁰⁰ Obejmujące wszystkie pochodne od wynagrodzeń.

nieznacznie powyżej kosztów ponoszonych w 2019 r., które wyniosły w tym roku [...]TP zł. Natomiast w 2021 r. koszty Spółki związane z całością wynagrodzeń¹⁰¹ wyniosły łącznie [...]TP zł i kształtowały się na podobnym poziomie co w 2019 r. gdy wyniosły [...]TP zł, zaś za 2020 r. były niższe i wyniosły [...]TP zł.

Po otrzymaniu pożyczki z PFR i w trakcie jej spłaty, wynagrodzenia zasadnicze w Spółce zwiększono w 2021 r. o 5% (od lipca o 3,4%¹⁰², a od września o 1,6%¹⁰³), zaś od 1 stycznia 2022 r. o 10%¹⁰⁴. Ponadto od 1 stycznia 2022 r. zwiększono wartość posiłków profilaktycznych z 21 do 30 zł na każdą przepracowaną dniówkę¹⁰⁵.

W punkcie 11.26.2. umowy pożyczki płynnościowej i umowy preferencyjnej postanowiono, że Pożyczkobiorca nie zamierza wdrażać jakichkolwiek podwyżek wynagrodzeń pracowników do 30 czerwca 2021 r.

Wnioskiem z 17 czerwca 2021 r., Spółka zwróciła się do PFR o odroczenie dwóch rat spłaty pożyczek (przypadającej w czerwcu i wrześniu), jako uzasadnienie podając „W związku z obecnymi niekorzystnymi warunkami rynkowymi, w szczególności notowanymi na rynku niższymi cenami węgla w odniesieniu do przedłożonych w październiku 2020 projekcji JSW na 2021 r. (o których Pożyczkobiorca wcześniej rozmawiał z Pożyczkodawcą), Pożyczkobiorca wnosi o wyrażenie przez Polski Fundusz Rozwoju S.A. zgody na odroczenie terminów płatności dwóch rat kapitałowych (...)”.

Zarząd Spółki wyjaśnił, że „W dniu 24.02.2020 r. do Zarządu JSW S.A. wpłynęło pismo ZZ „Jedność” i ZZ „POPIS” z wnioskiem o wzrost wynagrodzeń. W dniu 09.03.2020 r. do Zarządu JSW S.A. wpłynęło pismo ZOK WZZ „Sierpień 80” dot. wzrostu stawek osobistego zaszeregowania o 8%. W dniu 17.03.2020 r. do Zarządu JSW S.A. wpłynęło pismo ZZ „Kadra” dot. podwyższenia stawek osobistego zaszeregowania o 9%. Wzrost stawek płac zasadniczych o 3,4% nastąpił od miesiąca lipca 2021, pomimo trudnej sytuacji, dzięki decyzjom, wprowadzonym oszczędnościom i procesom racjonalizacji udało się wygospodarować środki na podwyżki dla pracowników, o czym Prezes Zarządu (...) oraz Zastępca Prezesa Zarządu ds. Rozwoju (...) informowali Dyrektorów jednostek organizacyjnych JSW S.A. pismem z dnia 28.04.2021 r. (...). W dniu 07.06.2021 r. do Zarządu JSW S.A. wpłynęło pismo Reprezentatywnych Organizacji Związkowych JSW S.A. w trybie ustawy z 23.05.1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych z żądaniem wzrostu stawek płac od m-ca lipca 2021 o 6%, a także, ze względu na brak podwyżek płac od 2019 roku wypłatę jednorazowych rekompensat. Informujemy, że Uchwała z dnia 13.09.2021 r. przyjmowała treść Porozumienia z dnia 13.09.2021 r. zawartego pomiędzy Zarządem JSW S.A. a Reprezentatywnymi Organizacjami Związkowymi, zgodnie z którym od 1 września 2021 r. nastąpił wzrost stawek płac zasadniczych o 1,6%. Powyższe żądania, a także brak wzrostów płac od miesiąca stycznia 2019 roku do miesiąca czerwca 2021, przy jednoczesnym wysokim poziomie wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, który w ww. okresie osiągnął poziom 10,14%, powodował istotny spadek płacy realnej i rodził niepokoje społeczne oraz niezadowolenie dużej części pracowników Spółki. Groziło to, w trudnym okresie

¹⁰¹ W tym m.in. Barbórki czy 14-stki wraz z wszystkimi pochodnymi wynagrodzeń.

¹⁰² W dniu 28 kwietnia 2021 r. Zarząd JSW podjął uchwałę zgodnie z którą, postanowił, że od 1 lipca 2021 r. wzrosną dla wszystkich pracowników stawki płac zasadniczych o 3,4%. Szacunkowy koszt ww. wzrostu płac o 3,4%, w okresie od lipca 2021 r. do czerwca 2022 r. wyniósł łącznie z narzutami ok. 110 mln zł.

¹⁰³ W dniu 13 września 2021 r. Zarząd Spółki w wyniku postępowania mediacyjnego prowadzonego na podstawie art. 14 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych w sprawie zakończenia sporu zbiorowego w związku ze zgłoszonymi w dniu 5 maja 2021 r. postulatami, zawarł z reprezentatywnymi organizacjami związkowymi porozumienie, w którym to postanowiono od dnia 1 września 2021 r. wdrożyć do stosowania nowe tabele stawek płac zasadniczych wyższe od dotychczasowych o 1,6%.

¹⁰⁴ Na podstawie porozumienia zawartego w dniu 28 stycznia 2022 r. pomiędzy Zarządem Spółki a reprezentatywnymi organizacjami związkowymi dotyczącego realizacji polityki płacowej w roku 2022 w JSW.

¹⁰⁵ Porozumieniem z dnia 28 stycznia 2022 r.

pandemii COVID-19 ryzykiem protestów, do strajku włącznie, co przełożyłoby się na istotne straty finansowe, spadek przychodów i znaczne pogorszenie sytuacji rynkowej Spółki. Podstawą podjętych decyzji o wzroście płac były uzgodnienia Zarządu z Reprezentatywnymi Organizacjami Związkowymi. Złożone wnioski do PFR o odroczenie terminu spłaty rat wrześnieowej i grudniowej to jedno z podejmowanych działań zmierzających do ochrony sytuacji płynnościowej Spółki”.

Ponadto Zarząd Spółki wyjaśnił, że „Uchwała Zarządu JSW S.A. z dnia 28 kwietnia 2021 r. zawiera postanowienie, zgodnie z którym uchwała wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2021 r. Zgodnie z postanowieniami Kodeksu cywilnego do czynności podjętych z zastrzeżeniem terminu stosuje się przepisy dotyczące czynności podjętych z zastrzeżeniem warunku zawieszającego, co w szczególności oznacza, że dopóki nie nadszedł termin zastrzeżony w uchwale, nie wywoływała ona żadnych skutków prawnych i nie istniała w obiegu prawnym. Spółka nie wdrożyła podwyżek wynagrodzeń do dnia 30 czerwca 2021 r., ponieważ do dnia i na dzień 30 czerwca 2021 r. uchwała Zarządu z dnia 28 kwietnia 2021 r. nie wywoływała żadnych skutków prawnych ani finansowych. Nawet opierając się na dosłownym brzmieniu słowa "wdrażać" (rozumianego jako "podjęcie działania") trudno jest uznać, że podjęcie przez Zarząd uchwały, która nie wywołuje jeszcze żadnych skutków prawnych (z uwagi na odroczony termin wejścia w życie) stanowi wdrożenie podwyżek wynagrodzeń dla pracowników Spółki. Ponadto, zgodnie z art. 65 § 2 Kodeksu cywilnego "w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar i cel stron umowy aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu". Celem i zamiarem stron było zapewnienie, aby do dnia 30 czerwca 2021 r. Spółka nie ponosiła dodatkowych ciężarów finansowych wynikających ze zwiększenia poziomu wynagrodzeń w Spółce (a nie kontrola treści uchwał podejmowanych w Spółce) i zgodnie z postanowieniami umowy pożyczki płynnościowej oraz umowy pożyczki preferencyjnej, do dnia 30.06.2021 r. Spółka takich obciążeń nie ponosiła, również po podjęciu przez Zarząd JSW S.A. w dniu 28.04.2021 r. przedmiotowej uchwały”.

(akta kontroli str. 1627-1640, 2666-2669, 3249-3275, 3336-3352, 3366, 3419-3423)

W dniu 5 lipca 2022 r. pomiędzy Spółką, a Zakładową Organizacją Koordynacyjną NSZZ „Solidarność” JSW S.A.; Związkiem Zawodowym „Kadra” Pracowników JSW S.A.; Federacją Związku Zawodowego Górników JSW S.A. zawarto porozumienie, na podstawie którego postanowiono, że pracownikom zatrudnionym w Spółce na dzień 30 czerwca 2022 r., w dniu 22 lipca 2022 r. zostanie wypłacona nagroda jednorazowa w zależności od zatrudnienia w poszczególnych grupach będzie się wahać od 13 000,00 zł do 19 000,00 zł. Według szacunków Zarządu Spółki koszt takiego działania będzie kosztował Spółkę około 480 mln zł. Zawarcie przedmiotowego porozumienia było związane z porozumieniem zawartym w dniu 28 stycznia 2022 r. pomiędzy Zarządem Spółki a reprezentatywnymi organizacjami związkowymi, dotyczącym realizacji polityki płacowej w roku 2022 w JSW, w którym m.in. postanowiono, że po ocenie sytuacji finansowej spółki za I półrocze 2022 r. strony porozumienia zdecydują o wypłacie jednorazowej nagrody dla wszystkich pracowników JSW, a szczegóły ustalone zostaną w odrębnym porozumieniu.

Zgodnie z punktem 11.26.1. umowy pożyczki płynnościowej z 9 grudnia 2020 r. i umowy pożyczki preferencyjnej z 23 grudnia 2020 r., pożyczkobiorca zobowiązał się, że dołoży wszelkich starań by utrzymać poziom kosztów (w szczególności kosztów osobowych i usług obcych) na poziomie nie wyższym do poziomów w przekazanych projekcjach finansowych będących podstawą udzielenia finansowania przez Pożyczkodawcę z zastrzeżeniem, że w przypadku istotnych zmian w przepisach prawa oddziałujących na kwestie związane z wynagrodzeniami pracowników lub istotnych zmian makroekonomicznych, pożyczkobiorca będzie uprawniony

dostosować poziom kosztów osobowych do zmienionego otoczenia prawnego i/lub makroekonomicznego.

Zarząd Spółki wyjaśnił „Zobowiązania zawarte w punkcie 11.26.1 umowy pożyczki płynnościowej (oraz analogiczne zobowiązanie zawarte w umowie pożyczki preferencyjnej) stanowią zobowiązania do dołożenia starań, a nie zobowiązania do osiągnięcia rezultatu w postaci niezmienionego poziomu kosztów Spółki w całym okresie finansowania. Utrzymanie kosztów Spółki na poziomie projekcji jest bowiem nie tylko kwestią decyzji podejmowanych przez Zarząd Spółki, ale również wynikiem oddziaływania licznych czynników zewnętrznych pozostających poza kontrolą Spółki. Spółka może zatem dokładać starań, aby koszty (w tym koszty osobowe i koszty usług) pozostawały na poziomie określonym w projekcjach, ale może to nie być możliwe z przyczyn obiektywnych lub też dlatego, że na działalność Spółki oddziałują liczne czynniki zewnętrzne. W takiej sytuacji utrzymywanie kosztów na poziomie projekcji może być szkodliwe dla Spółki (strajki, odejścia pracowników, dostawców, brak możliwości zapewniania ciągłości działalności), a ich zwiększenie, w opinii Spółki, nie będzie stanowić naruszenia postanowień finansowania udzielonego Spółce przez PFR S.A. Ponadto, należy mieć na uwadze również fakt, że mimo dołożenia należytych starań przez Spółkę przy przygotowaniu projekcji, Spółka nie była w stanie przewidzieć licznych wydarzeń ostatnich miesięcy (jak np. wybuch wojny na Ukrainie i związane z nią konsekwencje, inflacja, długofalowe skutki pandemii COVID-19). Niezależnie jednak od powyższego punkt 11.26.1 umowy pożyczki preferencyjnej dopuszcza możliwość dostosowania kosztów osobowych do zmian wynikających z przepisów prawa (np. zmian w zakresie wynagrodzenia minimalnego) oraz zmienionego otoczenia makroekonomicznego.

Bardzo dobra sytuacja JSW S.A. była podstawą zawartego w dniu 5.07.2022 r. Porozumienia pomiędzy Zarządem JSW a Reprezentatywnymi Organizacjami Związkowymi działającymi w Spółce w sprawie wypłaty nagrody jednorazowej dla wszystkich pracowników. Porozumieniem tym zostały zrealizowane zapisy pkt. 3 Porozumienia z dnia 28.01.2022 r. Według danych GUS, poziom inflacji w Polsce jest obecnie najwyższy od 25 lat. W czerwcu 2022 r. indeks cen towarów i usług konsumpcyjnych wzrósł o 15,5% w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku. Po raz ostatni tak wysoka inflacja w Polsce była odnotowana w 1997 r. Między innymi takie okoliczności, zgodnie z punktem 11.26.1 umowy pożyczki płynnościowej (oraz analogiczne zobowiązanie zawarte w umowie pożyczki preferencyjnej) pozwalają Spółce na zwiększenie poziomu kosztów osobowych i wypłatę jednorazowej nagrody dla pracowników w sytuacji bardzo istotnego spadku siły nabywczej pieniądza. Celem nagrody było zmiętygowanie skutków inflacji dla pracowników, a inflacja na poziomie 15,5% z pewnością stanowi istotną zmianę makroekonomiczną, o której mowa w punkcie 11.26.1 umowy pożyczki płynnościowej (oraz umowy pożyczki preferencyjnej).”

(akta kontroli str. 931-1149, 2669, 2675-2678, 3346-3340, 3336-3340, 3343-3352)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Zarząd Spółki zawierając z reprezentatywnymi związkami zawodowymi w dniu:

- 10 czerwca 2020 r. aneks do Porozumienia w sprawie zasad wynagradzania pracowników za czas gotowości do pracy oraz wykonujących pracę w trybie nadzwyczajnym na czas trwania pandemii koronawirusa (COVID-19) z 31 marca 2020 r., którym zmienił sposób wyliczenia wynagrodzenia pracownikom za czas niewykonywania pracy w okresie przestoju i gotowości do świadczenia pracy, podnosząc wynagrodzenie o 20 %, w stosunku do wcześniej ustalonego obniżonego wynagrodzenia (z 80% na 100%) oraz którym zdecydowano, że

posiłki przysługujące na podstawie rozporządzenia ws. profilaktycznych posiłków i napojów zostaną zrealizowane za czas niewykonywania pracy w ww. okresie w ekwiwalencie pieniężnym z wypłatą wynagrodzeń;

- 1 lipca 2020 r. *Porozumienie w sprawie zasad wynagradzania pracowników, którzy wykonywali pracę w trybie nadzwyczajnym tj. w okresie wstrzymania wydobywania i wprowadzenia dni postojowych w kopalniach JSW S.A. w związku z trwającą pandemią koronawirusa (COVID-19)*, którym postanowiono m.in., że pracownikom świadczącym pracę w okresie wstrzymania wydobywania oraz wprowadzenia dni postojowych zostanie wypłacone dodatkowe wynagrodzenie do każdej przepracowanej dniówki w wysokości 20%,

spowodował w ocenie NIK nieuzasadniony wzrost kosztów działalności Spółki, który przyczynił się do dodatkowego pogorszenia jej sytuacji finansowej. W wyniku tych działań, podejmowanych równoległe z wnioskowaniem o uzyskanie wsparcia finansowego PFR, koszty wynagrodzeń wraz z narzutami za okres od maja do września 2020 r. wyniosły dodatkowo: z tytułu wypłaty dodatkowych 20% za niewykonywanie pracy w okresie przestoju (różnica pomiędzy 80% a 100%) – [...]TP zł, z tytułu ekwiwalentu w okresie przestoju za posiłki profilaktyczne – [...]TP zł, zaś z tytułu wypłaty dodatkowych 20% za pracę w okresie przestoju niektórych kopalń – [...]TP zł.

Zarząd Spółki w złożonych na tę okoliczność wyjaśnieniach (przywołanych w punkcie 2.4 nin. wystąpienia) powołał się m.in. na uzgodnienia poczynione w dniu 7 czerwca 2020 r. w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach na spotkaniu z udziałem Wicepremiera (Ministra Aktywów Państwowych), Wojewody Śląskiego, Głównego Inspektora Sanitarnego, strony społecznej, a także Zarządów JSW i PGG, wskazując jednocześnie, że przedmiotowa decyzja, stanowiła element bieżącego prowadzenia spraw Spółki, zgodnie z § 12 ust. 1 Statutu i art. 368 § 1 k.s.h. oraz leżała w gestii Zarządu JSW.

NIK zwraca uwagę, że ustne wypowiedzi i deklaracje składane przez Ministra Aktywów Państwowych, nie powinny stanowić dla Zarządu JSW kierunków podejmowanych działań, w szczególności gdy nie mają one związku z uchwałami Walnego Zgromadzenia Spółki, a ponadto gdy przyczyniają się one do niekorzystnych dla Spółki zmian rozwiązań płacowych, w stosunku do racjonalnych rozwiązań wypracowanych wcześniej przez Zarząd JSW ze związkami zawodowymi.

(akta kontroli str. 2662-2665, 3265-3316, 3331-3340, 3343-3352)

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka całość otrzymanych środków z PFR wydatkowała na cele przewidziane umowami pożyczki płynnościowej i preferencyjnej, a także terminowo i w wymaganym przez PFR zakresie wywiązywała się z obowiązków sprawozdawczych i informacyjnych. Otrzymane przez Spółkę w ramach Programu środki finansowe przyczyniły się do poprawy jej sytuacji finansowej i pozwoliły na bieżące regulowanie zobowiązań. Spółka w prawidłowej wysokości i w wymaganych terminach spłacała raty pożyczek płynnościowej i preferencyjnej.

W ocenie NIK, dokonywanie niekorzystnych dla Spółki zmian zasad wynagradzania pracowników, w przypadkach przestoju w produkcji spowodowanych pandemią, w stosunku do racjonalnych rozwiązań płacowych wypracowanych wcześniej przez Zarząd JSW ze związkami zawodowymi, spowodowało nieuzasadniony wzrost kosztów działalności Spółki łącznie o ok. [...]TP zł. NIK zwraca uwagę, że w tym samym czasie Zarząd JSW zabiegał o pozyskanie pomocy publicznej, w celu poprawy sytuacji finansowej Spółki, która wskutek powyższych działań uległa pogorszeniu.

NIK zwraca uwagę, że podjęcie 28 kwietnia 2021 r. przez Zarząd JSW decyzji o wzroście płac pracowników o 3,4%, w czasie występowania trudności finansowych Spółki wywołanych pandemią i dekoniunkturą, przy jednoczesnych staraniach o odroczenie spłaty dwóch rat kapitałowych pożyczki PFR (raty te ostatecznie radykalnie obniżono), świadczy o braku konsekwencji w działaniach służących zapewnieniu płynności i stabilności finansowej w okresie zakłóceń związanych ze skutkami pandemii COVID-19.

IV. Uwagi

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi:

1. Treść składanych oświadczeń wynikających z zawartych umów wymaga każdorazowej weryfikacji, czy zawarte w nich informacje znajdują pełne potwierdzenie w stanie faktycznym;
2. Ryzyka związane z brakiem stabilności finansowej Spółki w okresie zakłóceń wywołanych pandemią COVID-19 wymagają ograniczeń działań skutkujących wzrostem kosztów prowadzonej działalności.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dni 31 sierpnia 2022 r.

Kontroler

Mariusz Krynke

Gł. specjalista kontroli państwowej

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**